

Indikátory finanční výkonnosti bank ve vybraných zemích CEE

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. Ing. Vlasta Kašparovská, Ph.D.

Bc. Vojtěch Mečír

Brno 2015

Chtěl bych poděkovat především své vedoucí práce doc. Ing. Vlastě Kašparovské, Ph. D. za čas, připomínky a cenné rady, které mi poskytla během sepisování diplomové práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Indikátory finanční výkonnosti bank ve vybraných zemích CEE** vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 28. prosince 2015

Abstract

Mečř, V. *Indicators of financial performance of bank in selected CEE countries*. Diploma thesis. Brno, 2015.

The diploma thesis deals with identifying factors that influenced financial performance of the largest universal commercial banks in Poland, Slovenia and Hungary in the period 2008 – 2014. The theoretical part focuses on studies dealing with this topic in the banking sectors in other countries. Furthermore, there is described a banking business in countries with which the thesis deals. The practical part follows a development of factors of internal and external environment in Poland, Slovenia, Hungary and selected banks. A correlation analysis and a regression analysis are used to identify a relationship between financial performance and selected factors. Financial performance is expressed by indicators ROAA and ROAE. The thesis also includes a comparison of the obtained results with other studies.

Keywords

Financial performance, profitability, correlation analysis, regression analysis, factors of internal environment, factors of external environment

Abstrakt

Mečř, V. *Indikátory finanční výkonnosti bank ve vybraných zemích CEE*. Diplomová práce. Brno, 2015.

Diplomová práce se věnuje identifikaci faktorů, které měly vliv ve sledovaném období 2008 - 2014 na finanční výkonnost největších univerzálních komerčních bank v Polsku, Slovinsku a Maďarsku. Teoretická část je zaměřena na studie zabývající se danou problematikou v bankovních sektorech jiných zemí. Dále je zde popsáno bankovní podnikání v zemích, jimiž se diplomová práce zabývá. v praktické části je sledován vývoj faktorů vnitřního a vnějšího prostředí daných zemí a bank. Za pomoci korelační a regresní analýzy je identifikován vztah mezi finanční výkonností a vybranými faktory. Finanční výkonnost je vyjádřena ukazateli ROAA a ROAE. Součástí práce je i komparace zjištěných výsledků s již provedenými studiemi.

Klíčová slova

Finanční výkonnost, rentabilita, korelační analýza, regresní analýza, faktory vnitřního prostředí, faktory vnějšího prostředí.

Obsah

1	Úvod	17
2	Cíl práce	18
3	Literární rešerše	19
3.1	Finanční výkonnost	19
3.2	Determinanty finanční výkonnosti	21
3.3	Bankovní podnikání ve vybraných zemích CEE.....	27
3.3.1	Bankovní podnikání v Maďarsku	27
3.3.2	Bankovní podnikání ve Slovinsku	30
3.3.3	Bankovní podnikání v Polsku	31
4	Metodika	35
4.1	Ukazatele finanční výkonnosti	35
4.2	Proměnné vnitřního prostředí	36
4.3	Proměnné vnějšího prostředí	37
4.4	Korelační analýza.....	38
4.5	Regresní analýza	38
4.6	Výběr bank.....	39
4.7	Zdroje dat.....	40
5	Empirická část	41
5.1	Polský trh – PKO Bank Polski.....	41
5.1.1	Vývoj makroprostředí	41
5.1.2	Představení PKO Bank Polski	43
5.1.3	Vývoj rentability	44
5.1.4	Vývoj faktorů vnitřního prostředí	44
5.1.5	Korelační analýza časových řad.....	46

5.1.6	Regresní analýza	48
5.2	Slovinský trh – Nova Ljubljanska Banka (NLB)	49
5.2.1	Vývoj makroprostředí	50
5.2.2	Představení NLB	52
5.2.3	Vývoj rentability	53
5.2.4	Vývoj faktorů vnitřního prostředí	53
5.2.5	Korelační analýza časových řad	55
5.2.6	Regresní analýza	56
5.3	Maďarský trh – OTP Bank	58
5.3.1	Vývoj makroprostředí	58
5.3.2	Představení OTP Bank	61
5.3.3	Vývoj rentability	62
5.3.4	Vývoj faktorů vnitřního prostředí	63
5.3.5	Korelační analýza časových řad	64
5.3.6	Regresní analýza	66
5.4	Diskuze	67
6	Závěr	72
7	Literatura	75
7.1	Monografické zdroje	75
7.2	Elektronické zdroje	75
7.3	Vědecké články	78
7.4	Právní dokumenty	80
7.5	Bankovní výkazy	81
A	Seznam zkratk	83

Seznam obrázků

Obr. 1	Podíly bank na polském bankovním trhu podle hodnoty aktiv	43
Obr. 2	Podíly bank na slovinském bankovním trhu podle hodnoty aktiv	52
Obr. 3	Podíly bank na maďarském bankovním trhu podle hodnoty aktiv	61

Seznam tabulek

Tab. 1	Hlavní ukazatele FSIS	20
Tab. 2	Vývoj počtu bank (a.s.) v maďarském bankovním sektoru	29
Tab. 3	Struktura bankovního sektoru v Polsku	33
Tab. 4	Vlastnická struktura bank	33
Tab. 5	Vývoj vybraných ukazatelů vnějšího prostředí – Polsko	41
Tab. 6	Vývoj ROAA a ROAE – PKO Bank Polski	44
Tab. 7	Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – PKO Bank Polski, I. část	45
Tab. 8	Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – PKO Bank Polski, II. část	45
Tab. 9	Závislost ukazatelů s ROAA – PKO Bank Polski	46
Tab. 10	Závislost ukazatelů s ROAE – PKO Bank Polski	47
Tab. 11	Výsledky regresního modelu ROAA – PKO Bank Polski	48
Tab. 12	Výsledky regresního modelu ROAE – PKO Bank Polski	49
Tab. 13	Vývoj vybraných ukazatelů vnějšího prostředí – Slovinsko	50
Tab. 14	Vývoj ROAA a ROAE – NLB	53
Tab. 15	Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – NLB, I. část	54
Tab. 16	Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – NLB, II. část	54
Tab. 17	Závislost ukazatelů s ROAA – NLB	55
Tab. 18	Závislost ukazatelů s ROAE – NLB	56
Tab. 19	Výsledky regresního modelu ROAA – NLB	57

Tab. 20	Výsledky regresního modelu ROAE – NLB	57
Tab. 21	Vývoj vybraných ukazatelů vnějšího prostředí – Maďarsko	59
Tab. 22	Vývoj ROAA a ROAE – OTP Bank	62
Tab. 23	Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – OTP Bank, I. část	63
Tab. 24	Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – OTP Bank, II. část	64
Tab. 25	Závislost ukazatelů s ROAA – OTP Bank	65
Tab. 26	Závislost ukazatelů s ROAE – OTP Bank	65
Tab. 27	Výsledky regresního modelu ROAA – OTP Bank	66
Tab. 28	Výsledky regresního modelu ROAE – OTP Bank	67

1 Úvod

Bankovní podnikání je specifické svou funkcí zprostředkování toku peněz od přebytkových subjektů k těm co mají nedostatek peněz. Na jedné straně tedy banka přijímá vklady od svých přebytkových klientů a tyto prostředky propůjčuje klientům s nedostatkem peněz. Vzhledem k cizímu původu půjčovaných peněz musí banka neustále dostávat svým závazkům vůči vkladatelům a to i v krizových případech. Kromě ukládání a půjčování peněz poskytují banky služby v oblasti platebního styku, obchodu s cennými papíry, směnářenské činnosti a další.

Banka se jako každý podnikatelský subjekt snaží o maximalizaci svého zisku. Tento typ podnikání je však spojen s velkými riziky, která musí banka sledovat, vyhodnocovat a vyvozovat případné závěry ke snížení, či eliminaci rizika, jelikož obchoduje s finančními prostředky svých klientů a musí být schopná tyto závazky splatit i v době špatné hospodářské situace.

Vzhledem k rizikům a velkému množství faktorů ovlivňujících bankovní podnikání je potřeba sledovat nejenom ziskovost banky, ale také další ukazatele. Například je důležité sledovat strukturu a velikost vlastního kapitálu, jelikož ten je využit na krytí ztráty v případě nepříznivého vývoje. S tím je spojená i kvalita aktiv odrážející nesplácené závazky ze strany dlužníků. Je důležité nepomenout ani vliv vnějších faktorů jako jsou například inflace, nezaměstnanost a hospodářský růst.

Bankovní podnikání v zemích CEE vyvíjelo v jednotlivých zemích odlišným scénářem. V některých zemích se v poslední době začaly objevovat problémy spojenými s měnovým kurzem. Slovinsko se naopak podílelo s problémem předluženého podnikatelského sektoru. Každá ekonomika je svým způsobem jedinečná a nelze říci, že na banky v odlišných zemích působí přesně ty stejné vlivy. Současně jsou bankovní trhy zemí CEE ovlivňovány globalizací, novými regulačními opatřeními a vysokým konkurenčním prostředím. Je tedy nutno zaměřit se vždy na jednotlivou zemi, jelikož vývoj dané ekonomiky může významně přispět k vývoji finanční výkonnosti banky.

2 Cíl práce

Cílem práce je zjištění faktorů ovlivňující finanční výkonnost vybraných bank ve vybraných zemích CEE za pomoci vhodně zvolených statistických metod a vyhodnotit možné působení faktorů v budoucím období.

Hlavní cíl práce bude naplněn pomocí vhodných statistických metod. Na závěr provedu diskuzi výsledků diplomové práce a provedu komparaci s již provedenými obdobnými studiemi.

Součástí výzkumu budou největší banky v Maďarsku, Slovinsku a Polsku v časovém období 2008 – 2014. Celkem budou tedy tři zkoumané subjekty, které vyberu na základě účetní hodnoty aktiv z roku 2014. Výzkum faktorů determinující finanční výkonnost bude proveden pomocí korelační analýzy časových řad a vícerozměrné regresní analýzy.

Vedle hlavního cíle budou splněny i stanovené dílčí cíle. Dílčí cíle diplomové práce jsou.

- Seznámení se s danou problematikou studiem odborných publikací a vědeckých článků.
- Zvolit vhodné proměnné a statistické metody pro identifikaci faktorů determinující finanční výkonnost.
- Analyzovat vývoj makroprostředí a vybraných vnějších faktorů a za pomoci statistických metod identifikovat vztahy mezi těmito faktory a výkonností bank
- Identifikovat vnitřní faktory a pomocí statistických metod zjistit vztahy mezi těmito faktory a výkonností bank.
- Komparace výsledků s výsledky podobných provedených studií.
- Vyvození závěrů, doporučení a možného vývoje do budoucna.

3 Literární rešerše

Literární rešerše obsahuje teoretické podklady využité při zpracování praktické části diplomové práce. Součástí je pojednání o finanční výkonnosti, jejím měření a faktorech ovlivňujících finanční výkonnost, které byly již předmětem mnoha provedených studií. Dále bude popsáno bankovní podnikání ve vybraných zemích.

3.1 Finanční výkonnost

Výsledek hospodaření má vliv nejenom na vlastníky banky, kterým jsou na základě výnosu přerozděleny dividendy a mění se hodnota jejich akcií, ale i na odměny managementu banky. Regulační a dohledové orgány musí brát při udržování stability bankovního sektoru v potaz výsledky hospodaření jednotlivých bank. Klienti ukládající peníze do banky jsou také při rozhodování o uložení peněz ovlivněny tím, zda je banka profitabilní, nebo se delší dobu nemůže vypořádat s finančními problémy. v neprosperující bance pak zaměstnanci ztrácí jistotu svého zaměstnání. Jelikož má hospodaření banky velké dopady jak na mikroekonomické, tak i makroekonomické úrovni, je třeba finanční výkonnost neustále monitorovat a vyvozovat z toho případné postupy. Pro podporu rozhodování a bankovní regulace je kalkulována široká škála ukazatelů vypovídajících o výkonnosti, efektivitě, likviditě či obezřetnosti. (Polouček, 2006)

Finanční analýza představuje základní metodu měření finanční výkonnosti. Jedná se o systematický výpočet poměrových ukazatelů vypovídajících o finanční situaci banky. Důležitou nevýhodou je vycházení finanční analýzy z dat z minulosti. Tato metoda nám tedy nenapovídá do budoucna, pouze nám říká, jaký je momentální stav. Druhou nevýhodou je fakt, že finanční analýza vychází pouze z dat z účetnictví (finanční faktory), avšak v účetnictví nejsou zaznamenány některé faktory, které mají na celkovou výkonnost firmy výrazný vliv.

Jedním z dalších přístupů měření výkonnosti je metoda Balanced scorecard, která zohledňuje navíc oproti klasické finanční analýze i nefinanční cíle. Klasická měřítko výkonnosti získaná finanční analýzou vycházejí z minulých hodnot a v dnešní době již nedostačují pro identifikaci celkové výkonnosti banky, protože nezohledňují nefinanční faktory, jako je vztah se zákazníkem, technologie nebo kvalifikace zaměstnanců.

Dalším přístupem k měření výkonnosti je Benchmarking, metoda využívající komparaci vlastních výsledků výkonnosti s konkurencí, či nějakého stanoveného cíle. i v tomto případě není metoda omezena pouze na finanční ukazatele, ale je možno porovnávat i firemní procesy atd. (Kašparovská, 2006)

V důsledku potřeby lepších nástrojů na posouzení silných a slabých stránek finančního systému se ukazatele finančního zdraví neustále vyvíjí. Mezinárodní měnový fond (MMF) vytvořil v roce 2001 seznam indikátorů finančního zdraví (FSIS), které by měly členské země měřit. Seznam ukazatelů FSIS je neustále přezkoumáván, zda vybrané ukazatele odpovídají měnícímu se finančnímu prostředí, schopnosti zemí tyto ukazatele sestavit a měřit a vyvíjejícím se prioritám dohledu MMF. v následující Tab. 1 je seznam hlavních ukazatelů finančního zdraví sestaveným MMF.

	Ukazatelé
Kapitálová přiměřenost	Regulační kapitál k rizikově váženým aktivům; Regulační kapitál Tier 1 k rizikově váženým aktivům; Podíl NPL snížených o opravné položky a vlastního kapitálu
Kvalita aktiv	Nesplacené úvěry k celkovým hrubým úvěrům Sektorové rozložení úvěrů na celkových úvěrech
Výnos a rentabilita	ROA – rentabilita aktiv ROE – rentabilita kapitálu Úroková marže k hrubým výnosům Neúrokové náklady k hrubým výnosům
Likvidita	Likvidní aktiva k celkovým aktivům Likvidní aktiva ke krátkodobým závazkům
Citlivost na riziko trhu	Čistá otevřená pozice v cizí měně ke kapitálu

Tab. 1 Hlavní ukazatele FSIS

Zdroj: International Monetary Fund, 2011

Hlavní ukazatele jsou rozšířeny ještě o ukazatele doplňkové, týkající se vkladů a úvěrů, trhu s nemovitostmi, tržní likvidity, dluhu domácností a vývoje v rámci finančního a nefinančního sektoru. Z ukazatelů týkajících se vkladů a úvěrů je to například geografické rozdělení půjček, zisk k celkovým výnosům, vklady k celkovým úvěrům, devizové úvěry k celkovým úvěrům, či rozpětí mezi referenční úvěrovou a vkladovou sazbou. (International Monetary Fund, 2011)

Mezinárodní metodu CAMELS využívají centrální banky k měření výkonnosti bank. CAMELS je metoda založená na souboru ukazatelů finanční výkonnosti, které podávají komplexní pohled na banky skrze ratingy v oblasti kapitá-

lové přiměřenosti, kvality aktiv, kvality managementu, rentability, likviditě a citlivosti na tržní riziko. (Nimalathan, 2008)

Všechny oblasti kromě kvality managementu mají kvantitativní charakter, rating je tedy zvolen na základě vyhodnocení poměrových ukazatelů v každé oblasti. Oblast kvality managementu má kvalitativní charakter, tudíž není možné udělit rating na základě nějakých finančních ukazatelů. Management je ohodnocený po dohledu na místě, nebo na dálku (centrální banka komunikuje s hodnocenou bankou). (Národní Banka Slovenska, 2007)

Model EVA představuje další z metod měření výkonnosti banky. Tento ukazatel udává hodnotu, která byla akcionářům za období přidána, tedy jak vzrostla hodnota jejich majetku (zisk očištěný o náklady na kapitál). Nevýhodou ukazatele je vycházení z účetních údajů banky. (Mejstřík, Pečená a Teplý, 2008)

3.2 Determinanty finanční výkonnosti

V současnosti existuje mnoho studií a prací na téma měření finanční výkonnosti a identifikaci nejdůležitějších determinantů výkonnosti dané banky, nebo celého bankovního sektoru. Ne všechny studie se zaměřují pouze na jeden stát, ale některé porovnávají výsledky několika zemí mezi sebou. Jako ukazatel finanční výkonnosti je většinou brána rentabilita, která se porovnává za pomoci regresní analýzy, vzájemné závislosti časových řad a dalších ekonometrických metod s dalšími ukazateli (vnitřními a vnějšími faktory) a zjišťuje se existence možného vztahu mezi daným faktorem a ziskovostí.

Faktory ovlivňující rentabilitu aktiv na chorvatském bankovním trhu zkoumali ve své studii Kundidová, Škrabićová a Ercegovac (2011). Regresní analýzu provedli v dynamickém modelu s využitím metody GMM pro odhady parametrů. Výzkum byl proveden s daty dvaceti osmi komerčních bank za období 2003 – 2008. Závisle proměnná byla pouze ukazatel ROA, u něhož zkoumali závislost na vybraných faktorech vnitřního prostředí bank. Autoři do studie nezahrnuli faktory vnějšího prostředí. Vybranými faktory do modelu byly například míra růstu poskytnutých úvěrů, kvalita aktiv vyjádřená podílem opravných položek a hrubých úvěrů, podíl hrubých úvěrů a vkladů, ukazatel likvidity a kapitalizace a další.

Vliv kapitalizace se ukázal jako pozitivní, tedy s nižší finanční pákou banky dosahovaly lepší rentability. Dále byl zjištěn pozitivní efekt vyvolaný likviditou, i když by se dalo předpokládat, že vyšší likvidita vede teoreticky k nižším výnosům, protože banka neinvestuje do dlouhodobých a výnosnějších pohledávek. Negativní efekt měl podíl úvěrů a vkladů. S rostoucími úvěry nebo

klesajícími vklady dosahovaly banky v průměru horší rentability. To souhlasí i s výsledkem pozitivního vlivu u podílu vkladů a aktiv. Pokud rostly vklady, zvyšoval se podíl vkladů a aktiv a snižoval podíl úvěrů a vkladů, což mělo v obou případech pozitivní vliv. (Kundid, Škrabić a Ercegovac, 2011)

Studii determinantů bankovní profitability v Bosně a Hercegovině v období 2000 – 2014 provedli autoři Ganić, Ismić a Riđić (2015). K identifikaci závislosti využili regresní analýzu, kdy vytvořily model se závisle proměnnou ROAA a druhý s ROAE. z vnitřních faktorů byly zkoumány například kapitálová přiměřenost, podíl úvěrů a vkladů, efektivita managementu vyjádřená marží provozních nákladů a podíl NPL a celkových úvěrů prezentující kvalitu aktiv. Jediným uvažovaným vnějším faktorem v modelech bylo HDP.

Z výsledků byl zjištěn výrazný vliv likvidity, kapitálové přiměřenosti, kvality aktiv, nákladové efektivnosti (neúrokové náklady/ hrubé výnosy) a podílu úvěrů a vkladů na rentabilitu aktiv. Kapitálová přiměřenost měla negativní vliv na rentabilitu, což autoři zdůvodňují využitím bankovního kapitálu méně efektivním způsobem.

Na ROAE měly vliv pouze dva faktory a to nákladová efektivnost a kreditní riziko vyjádřené ukazatelem kvality aktiv. (Ganić, Ismić a Riđić, 2015)

Athanasoglou, Brissimis a Delis (2008) zkoumali profitabilitu řeckých bank v období 1985 – 2001. Jako ukazatele pro vyjádření ziskovosti byly použity ROA a ROE. Pomocí metody GMM se snažily zjistit závislost rentabilit na vybraných proměnných vnitřního, vnějšího prostředí a odvětví. Zkoumali vliv kapitalizace, kreditního rizika (kvalita aktiv = opravné položky/hrubé úvěry), marže provozních nákladů, velikosti banky, růstu produktivity, vlastnické struktury, míry koncentrace v odvětví, inflace a HDP.

Výsledky poukázaly na negativní vliv kvality aktiv. Pozitivní vliv na rentabilitu měl růst produktivity a naopak negativní vztah byl prokázán u marže provozních nákladů, což ukazuje na možnost managementu využívat rozhodnutí o provozních nákladech, jakožto nástroj na ovlivnění ziskovosti. Velikost banky působila podle výsledků negativním vlivem, nebyly tedy prokázány úspory z rozsahu. v otázce zda struktura vlastnictví ovlivňuje rentabilitu, dospěli autoři k závěru, že vliv je bezvýznamný. Nebylo prokázáno, že by soukromé banky dosahovaly obecně vyšších zisků. HDP a inflace ovlivnily rentabilitu bank, avšak vztah mezi HDP a rentabilitami byl asymetrický. Pozitivně korelované byly pouze v případě, že docházelo k růstu produktu. (Athanasoglou, Brissimis a Delis, 2008)

Další výzkum s řeckými bankami provedli Constantinos a Voyazas (2009), kde byly využity data šesti bank za období 2000 – 2007. Výzkum byl proveden

regresní analýzou za využití metody odhadu parametrů GLS. Ziskovost banky byla vyjádřena rentabilitou vlastního kapitálu a aktiv, které v modelu figurovaly jako závislé proměnné.

Soukromá spotřeba vykazovala pozitivní dopad, avšak s málo významným vlivem na rentabilitu. Období, které bylo použito ve výzkumu, bylo období růstu, takže poptávka po bankovních úvěrech rostla. Vzhledem k tomu úvěry generovaly bankám vyšší zisky než jiné bankovní produkty. i přes rostoucí portfolia bank vyšlo najevo, že profitabilita nerostla tak rychle, jelikož zde sehrála velkou roli konkurence při snižování čistých úrokových marží. Co se týče dalších makroekonomických faktorů, vliv HDP vyšel jako velmi zanedbatelný, ale inflace hrála významnou roli.

Z vnitřních faktorů měla negativní vliv například produktivita vypočtená jako aktiva na jednoho pracovníka. Autoři tento výsledek shledávají zarážejícím, protože v mnoha jiných studiích je prokázán opak. Za předpokladu, že ukazatel představuje přesný obraz produktivity, je negativní vztah mezi produktivitou a ziskovostí překvapující. Dalším faktorem s negativním vlivem vyšel C/I ratio, což znamená, že efektivní řízení nákladů je předpokladem pro zvyšování ziskovosti banky. Dále ovlivňovala negativně ziskovost likvidita a pozitivně kapitalizace (negativně finanční páka). (Constantinos a Voyazas 2009)

Tématika determinantů finanční výkonnosti bank je celosvětově rozšířená. Mimo studií zabývajících se bankami, či bankovními sektory v Evropě, zkoumají determinanty i studie ze zemí Asie a Afriky.

Ve své studii Ognore a Kusa (2013) zkoumali metodou vícenásobné regrese vliv vybraných vnějších a vnitřních faktorů na finanční výkonnost bank v Keni. Jako závislémi proměnnými zvolili ve své studii ukazatele finanční výkonnosti (ROA, ROE a čistá úroková marže). Do modelu vstoupily jako vnitřní determinanty finanční výkonnosti kapitálová přiměřenost, kvalita aktiv, efektivita managementu a likvidita, které vyjádřily pomocí ratingů CAMELS. z vnějších faktorů v modelu uvažovali HDP a míru inflace. v rozšířeném modelu byl navíc přidán a zkoumán vliv domácího, nebo zahraničního vlastnictví banky, zda má na vztahy ukazatelů výkonnosti a ostatních faktorů zmírňující účinky.

Z výsledků studie vyplývá významný vliv kapitálové přiměřenosti na všechny tři ukazatele finanční výkonnosti. Významný vliv měla i kvalita aktiv, kdy s horšími aktivy klesala ziskovost společnosti. Negativní koeficient byl v tomto případě hodně vysoký, tudíž kvalita aktiv měla velmi silný vliv na výkonnost bank v Keni. Dalšími faktory majícími vliv na hospodaření banky byla efektivita managementu a míra inflace. Dá se považovat, že měly významný

vliv na ziskovost, nicméně ne tak podstatný jako kvalita aktiv. (Ognore a Kusa, 2013)

Studie uskutečněná Karimem a Alamem (2013) se zabývá zkoumáním vlivu několika faktorů na finanční výkonnost pěti bank v Bangladéši. Finanční výkonnost byla vyjádřena třemi způsoby. Na základě účetnictví byl určen ukazatel ROA, dále Tobinovo q jakožto ukazatel finanční výkonnosti na základě ohodnocení banky trhem a ukazatel EVA vypovídající o ekonomické výkonnosti.

Autoři zkoumali, zda má velikost banky, úvěrové riziko, operační efektivnost a správa aktiv vliv na finanční výkonnost měřenou třemi způsoby (vnitřně – ROA, trh – Tobinovo q , ekonomická výkonnost - EVA).

Z výsledku bylo zjištěno, že nejlépe je vysvětlen nezávislými proměnnými model s účetně stanovenou výkonností – ukazatelem ROA. Jako bezvýznamný se ukázal pouze vliv operační efektivnosti na ROA, ostatní proměnné ovlivňovaly výkonnost banky. V druhém modelu byla ekonomická výkonnost vysvětlena nezávislými proměnnými z pouze cca 60 %, a to bez vlivu úvěrového rizika a operační efektivnosti na závislou proměnnou. Třetí model byl nezávislými proměnnými vysvětlen podstatně méně (pouze z 30 %), přičemž vliv na výkonnost stanovenou trhem neboli tobinovo q , měla pouze velikost banky. (Karim a Alam, 2013)

Hopkins a Hopkinsová (1997) se ve své studii zabývali představou, že strategické plánování je ovlivněno manažerskými, environmentálními a organizačními faktory. Intenzita plánování a organizační faktory pak ovlivňují finanční výkonnost bank. Strategické plánování rozdělili do několika komponent (sběr informací, analýza informací atd.). Ukazatel strategického plánování pak vyjádřili na základě dotazníkového šetření, kdy zkoumané banky ohodnotily úkony v procesu strategického plánování podle toho, s jakou významností k jednotlivým částem procesu přistupují.

Vzájemné působení vztahů bylo zkoumáno na základě několika proměnných pomocí Lisrelova modelu. Z výsledků byla zjištěna silná vazba mezi strategickým plánováním a finanční výkonností bank. Autoři to odůvodňují především tím, že strategické plánování získává a generuje nové informace pro vedení společnosti, vede k tvorbě nových nápadů, zvyšuje motivaci, odhodlání atd. (Hopkins a Hopkins, 1997)

Výzkumem faktorů determinující finanční výkonnost bank v Indii se zabýval Kalakkar (2012). Provedl ekonometrickou analýzu za využití regresního modelu, v rámci něhož zkoumal vliv několika proměnných (finančních ukazatelů) dostupných z rozvah jednotlivých bank.

Autor do modelu zařadil tyto ukazatele: poměr výplaty dividend a zisku po zdanění (EAT), ROA, ROE, tempo růstu výnosů, zisk na zaměstnance, dlouhodobý dluh banky, míra růstu HDP, podíl na trhu, kapitálová přiměřenost, podíl půjček a vkladů, podíl investic a vkladů, poměr NPL a celkových úvěrů, množství obchodů na jednoho zaměstnance a dummy proměnné.

Z výsledků bylo dosaženo závěru, že nejlépe je vysvětlen model se závislou proměnnou tempo růstu zisku nebo ztráty. Dále bylo zjištěno, že ukazatele s největším vlivem na finanční výkonnost indických bank byly podíl na trhu, podíl investic a vkladů a dummy proměnné, které byly bankám přiděleny podle toho zda, se jednalo o státní, soukromou, nebo zahraniční banku. Na základě zjištění autor navrhuje státním bankám a několika soukromým bankám zajistit si větší podíl na trhu a více investovat pro generování vyššího zisku. (Kalakkar, 2012)

Tobitův model použili ve svém výzkumu Vu a Nahm (2013), když se snažili identifikovat faktory ovlivňující ziskovou efektivnost vietnamských bank. Autoři se snažili identifikovat vliv jak vnitřních tak vnějších faktorů ovlivňujících ziskovou efektivnost, jako je velikost banky, kapitalizace banky, kvalita aktiv vyjádřená podílem NPL a celkových úvěrů, úvěrové riziko vyjádřené podílem úvěrů a vkladů, schopnost managementu (ukazatel NIETA), ukazatel ROE a struktura vlastnictví banky. Inflace, HDP a jiné makroekonomické údaje byly vybrány jako vnější faktory.

Z výzkumu je patrná menší efektivnost bank s vyšším poměrem úvěrů v selhání. Kromě toho byly ziskovější větší banky s nízkou kapitalizací. Z analýzy nákladů vyplynulo podle autorů, že by banky mohly těžit z toho, kdyby utrácely více za kvalifikované pracovníky, investice do informačních technologií a tvořily nové a zajímavější produkty. Co se týče vnějších faktorů, dobré makroekonomické prostředí, to znamená růst HDP a nízká míra inflace, vytváří bankám podmínky pro lepší ziskovost. (Vu a Nahm, 2013)

Vliv specifických vnitřních bankovních a vnějších faktorů na čínské banky řeší studie autorů Zhanga a Dalyho (2014). Závislou proměnnou vyjadřující výkonnost banky byla zvolena rentabilita aktiv. Specifickými proměnnými byly ROE, ROA minulého období, poměr oprávek a celkových úvěrů, kapitalizace, suma vkladů, operační náklady a účetní hodnota aktiv, jakožto velikost podniku. Jelikož na banky působí i vnější faktory byly do modelu přidány například inflace, HDP, kapitalizace akciového trhu a indexy globalizace. Z výsledků vyplynul pozitivní dopad ROE, nižšího kreditního rizika a větší kapitalizace banky. Současně s hospodářsky pozitivním vývojem se vyvíjela kladně i ziskovost bank. Co se týče vlivu ekonomické a sociální globalizace, měly tyto faktory po-

zitivní vliv na hospodaření bank. Vyšší integrace trhů a liberalizace kapitálových toků, obchodů a investičních možností vedou k lepším cestám alokace dostupných zdrojů a tím dosahování příznivějšího zisku při dané míře rizika. (Zhang a Daly, 2014)

Ke zkoumání vztahu mezi likvidním rizikem a finanční výkonností bank v Maroku bylo využito několika základních likvidních ukazatelů popisujících likvidní riziko a ukazatele rentability vypovídajících o schopnosti banky generovat zisk. Ferrouhi (2014) použil k identifikaci vztahu regresní analýzu průřezových dat. Oproti předchozím studiím zde byl přidán faktor vlivu finanční krize jako dummy proměnná (1 pro roky 2008 a 2009; 0 pro ostatní roky) a přímé zahraniční investice. Autor zjistil pozitivní vliv klesající nezaměstnanosti, velikosti banky a přímých zahraničních investic, zatímco negativní dopady měly finanční krize a vyšší externí financování. v oblasti likvidity nebyly zjištěny významné rozdíly ve výkonnosti likvidnějších a méně likvidních bank. (Ferrouhi, 2014)

Autoři Owusu-Antwi, Mensah, Crabbe a Antwi (2015) se na základě sporných výsledků výzkumů z Ghany rozhodli pro měření výkonnosti jiným způsobem. Ponechali jako ukazatele výkonnosti klasický ROA, ROE a úrokovou marži. Současně jako alternativa byl brán jako závisle proměnný i ukazatel ekonomické přidané hodnoty (EVA) pro konečné srovnání výsledků. Studie ukázala, že EVA zachytila výkonnost banky lépe než ukazatel rentability. v obou případech byla výkonnost hodně ovlivněna likvidními aktivy. Na přidanou hodnotu měl navíc vliv C/I ratio a celková aktiva. (Owusu-Antwi, Mensah, Crabbe a Antwi, 2015)

Dalším výzkumem bankovní výkonnosti se zabývali Nouaili, Abaoub a Ochi (2015) v Tunisku. Na tamní výkonnost měly pozitivní vliv kapitalizace a privatizace státem vlastněných bank. Negativní vliv měla koncentrace trhu. Koncentrace byla měřena podle hodnoty aktiv patřících třem největším tuniským bankám. Dále autoři uvádí nulový dopad prováděných finančních reforem na výkonnost bank. (Nouaili, Abaoub a Ochi, 2015)

V Etiopii Bekele Sakilu a Getinet Kibret (2015) zkoumali determinanty výkonnosti banky z pohledu postupů interních procesů a vedení společnosti. Autoři dospěli k závěru, že kvalifikování vedoucí pracovníci se zkušenostmi z podnikatelských oborů a ředitelé s praxí v bankovníctví zvyšují efektivnost bankovního podnikání. Inovace a tvořivost dávaly bankám konkurenční výhodu, což vedlo k vyšším ziskům. Z výzkumu také vyplývá, že na výkonnost měla vliv i koncentrace ve vlastnictví společnosti. S menším počtem vlastníků dosahovala banka lepších výsledků. (Bekele Sakilu a Getinet Kibret, 2015)

3.3 Bankovní podnikání ve vybraných zemích CEE

V této části diplomové práce se bude text věnovat charakteristikám bankovního podnikání ve vybraných zemích CEE a požadavkům bankovních regulátorů na provoz činnosti obchodních bank. Popsán bude právní rámec bankovního podnikání na trzích v Maďarsku, Polsku a na Slovinsku. Důvody výběru zemí jsou popsány v metodice.

Důvodem regulace je především existence rizik spojených s finančním podnikáním, které způsobují nestabilitu finančního systému. Dopady negativních událostí na bankovním trhu mohou mít regionální, národní i nadnárodní vliv, se kterými se nemusí ekonomika snadno vypořádat. Mezi hlavní důvody bankovní regulace podle Mejstříka, Pečené a Teplého (2014) patří

- **Asymetrické informace**

Problém asymetrických informací nastává v situaci, kdy dvě strany provádějící transakci mají odlišné informace. Může tak dojít k morálnímu hazardu nebo negativnímu výběru vhodného klienta pro úvěr ze strany banky, jelikož nebude mít banka všechny informace o rizikovosti osoby a bude uzavřena smlouva s nevhodným klientem.

- **Vysoká zadluženost banky**

Specifikem bankovního podnikání je nízký podíl vlastního kapitálu banky na celkových pasivech. Většina je tvořena převážně cizími zdroji. Malý podíl vlastního kapitálu vytváří riziko nesplacení závazků a nízké likvidity, tím i nestabilitu finančního sektoru. Bankovní sektor je velmi křehký, a proto je potřeba ho regulovat a dohlížet na správné fungování.

- **Systémové riziko**

Systémovým rizikem je míněn kolaps celého finančního sektoru, kdy určitá situace neovlivní pouze určitou instituci, ale její dopad je přenesen vazbami mezi jednotlivými institucemi a ovlivní tak celý finanční trh.

3.3.1 Bankovní podnikání v Maďarsku

Bankovní trh je v Maďarsku tvořen nezávislou centrální bankou Magyar Nemzeti Bank (dále jen MNB) a obchodními bankami. MNB je nezávislá a nepřijímá pokyny od vlády, či jiných úřadů a institucí Evropské unie s výjimkou ECB. Primárním cílem MNB je cenová stabilita. Jejími dalšími úkoly jsou emise bankovek a mincí maďarské národní měny (maďarský forint), udržení a řízení měnového kurzu (politika měnového kurzu) z důvodů vnější stability ekonomiky,

shromažďování a publikace statistických informací, stanovení a provádění makroobezřetnostní politiky s cílem zvýšit odolnost finančního systému, prevence systémového rizika, regulace a dohlížení nad finančním systémem.

MNB je členem Evropského systému centrálních bank (ESCB) a Evropského systému finančního dohledu (ESFS). S ohledem na členství v ESFS musí MNB plnit úkoly které jí budou uloženy ze strany vrcholných institucí tohoto systému (EBA, EIA, ESA) a Evropské rady pro systémové riziko. (Act CXXXIX, 2013)

Do roku 2013 nad systémem finančního zprostředkování dohlížel Maďarský úřad finančního dohledu (Hungarian Financial Supervisory Authority – HFSA), který byl organizován mimo MNB. Finanční krize z let 2008 – 2009 měla velký dopad na změnu úlohy a odpovědnosti MNB. Politickým rozhodnutím byla zrušena činnost HFSA a na základě zákona **Act CXXXIX of 2013 on the MNB**, byly pravomoci a úkoly úřadu implementovány do činnosti MNB. (Kálmán, 2015)

MNB monitoruje činnost všech kapitálových a finančních institucí, na které se vztahují zákony finančního sektoru včetně specializovaných úvěrových společností. Účelem dozoru je včasné rozpoznání problému a odpovídající řízení rizik. Preventivními opatřeními se snaží zabránit hrozbě nestability finančního systému a tím i celé ekonomiky. Reguluje vstup nových společností do finančního odvětví a chrání práva zákazníků. Vedle MNB působí ještě Finanční arbitrážní komise (Pénzügyi Békéltető Testület, PBT), což je nezávislé fórum na řešení sporů. PBT poskytuje rychlejší a nákladově efektivnější řešení, než soudní spory. (Magyar Nemzeti Bank - A, 2015)

Právní rámec bankovní činnosti je tvořen v Maďarsku hned několika zákony. Nejdůležitější z nich je **Act CCXXXVII of 2013 on Credit Institutions and Financial Enterprises**, ve kterém se pojednává o licencování finančních institucí, režimu vlastnictví, správě, dohledu a obezřetné činnosti. Obsahuje ustanovení, která se týkají pojištění vkladů, ochrany finančních institucí, jejich financování a účetnictví. (Act CCXXXVII, 2013)

Se vstupem do Evropské unie začaly platit v oblasti dohledu a regulace podmínky, které jsou určovány na úrovni EU a bylo třeba je implementovat i do národní legislativy. Důležitou legislativní změnou byla směrnice CRD IV (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU) a nařízení CRR (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013), ve kterých jsou řešeny požadavky na bankovní instituce a regulaci vycházející ze standardů Basel III. (Magyar Nemzeti Bank - B, 2015)

Úvěrové podnikání není v Maďarsku podmíněno vytvořením akciové společnosti, z toho důvodu v této zemi existuje spousta malých subjektů zabývajících se půjčováním peněz. Úvěrové společnosti mohou být banky, specializované úvěrové společnosti, společnost s ručením omezeným nebo družstvo. Nicméně většina největších společností, které figurují na maďarském bankovním trhu, jsou právě akciové společnosti, s požadavkem minimálního kapitálu dvě miliardy forintů. Specializované úvěrové společnosti (nabízí pouze určitý produkt, například hypoteční banka) jsou dále podrobněji definovány v zákonech, které upravují legislativu podnikání jako specializovaná úvěrová společnost. (Act CCXXXVII, 2013)

Následující Tab. 2 zobrazuje přehled vývoje počtu bank na maďarském trhu podnikajících jako akciová společnost. V bankovním sektoru podnikalo v roce 2014 třicet devět bank. Po roce 2008 opustila bankovní trh jedna banka, stejná situace nastala i po roce 2010. v současnosti je na maďarském trhu osm velkých bank, dvacet čtyři středních a malých bank a sedm specializovaných úvěrových institucí s právní formou akciová společnost.

Co se týče vlastnictví společností v bankovním sektoru, tak většina připadá na zahraničí. Dle údajů z konce roku 2014 tvoří zahraniční investoři 63,75 % a domácí 36,09 % vlastnické struktury. Domácí kapitál se pak dělí na soukromý a veřejný, kdy státu připadá 25,44 % vlastnictví. (Magyar Nemzeti Bank - C, 2015)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Velké banky	8	8	8	8	8	8	8
Střední a malé banky	23	22	22	21	21	22	24
Specializované úvěrové instituce	5	5	5	6	6	7	7
Celkem	36	35	35	35	35	37	39

Tab. 2 Vývoj počtu bank (a.s.) v maďarském bankovním sektoru

Zdroj: Magyar Nemzeti Bank - C, 2015

Z důvodů řešení problémů s veřejným dluhem zavedla v roce 2010 vláda bankovní daň, která měla být podle smlouvy s asociací bank v roce 2014 zrušena. K tomu nedošlo vlivem pokračujících špatných ekonomických podmínek. Další z opatření, která brzdí bankovní sektor, je vládní program pomáhající vyřešit problémy s půjčkami v devizách. Po znehodnocení forintu narostly dlužné částky, které nejsou dlužníci schopni bankám splatit. Průměrně se zvýšily

splátky domácností o 70 %. Tento potenciální problém ohrožující ekonomiku se vláda rozhodla řešit pomocí odškodnění klientů bankami, a to za jejich způsobu určování úroků a poplatků u půjček a také měnových kurzů u půjček v cizí měně. MNB odhaduje velikost ztráty finančního sektoru na 600 – 900 miliard forintů.

Parlament přijal 25. 11. 2014 zákon o konverzi devizových úvěrů a zákon o Fair Bankách. Na základě těchto zákonů jsou povinny banky automaticky od roku 2015 převést spotřebitelské devizové hypotéky na forintové. Dále zákon o Fair Bankách určuje povinnost banky sdělit klientovi veškeré pro něho důležité informace a podmínky, aby nedocházelo v budoucnu opakovaně k takové situaci, jako po znehodnocení měny. Zákon blíže uvádí, které informace a podmínky je nutno klientovi sdělit.

V roce 2014 byla státem odkoupena zadlužená banka MKB, čímž se stala první bankou, která je v Maďarsku 100 % vlastněná státem. Tento krok byl začátkem procesu získání vlivu maďarské vlády v bankovním sektoru, který má dle premiéra Viktora Orbána skončit až při 50 % vlastnictví bankovního sektoru státem. (Zastupitelský úřad ČR v Budapešti, 2015)

3.3.2 Bankovní podnikání ve Slovinsku

Slovinský bankovní sektor je tvořen obchodními bankami a nezávislou centrální bankou Banka Slovenije (dále BS). BS a její členové jsou ve svém rozhodování nezávislí a při plnění úkolů nejsou vázáni pokyny vydané statutárními orgány, nebo jinými subjekty, s výjimkou ECB, která je vrcholnou autoritou Eurosystemu, jehož je Slovinsko od zavedení eura 1. ledna 2007 členem. (The Act of Bank of Slovenia, 2006)

BS, jakožto člen Eurosystemu, plní svěřené úkoly v souladu s pravidly stanovenými rozhodovacími orgány ECB. Fungování Eurosystemu je založeno na tom, že rozhodnutí jsou přijímána ECB centralizovaným způsobem a k realizaci rozhodnutí dochází skrze národní centrální banky, tedy decentralizovaným způsobem. BS je povinna realizovat měnovou politiku Eurosystemu, spravuje devizové rezervy patřící ECB a také své rezervy, řídí a kontroluje platební systém, vydává bankovky a mince ve spolupráci s ECB, sbírá statistiky pro ECB a tvoří publikace a reporty. BS může plnit i úkoly, které nejsou součástí Eurosystemu, ale pouze v případě, že nejsou v rozporu s cíli Eurosystemu. Dále provádí centrální banka dohled nad bankovním sektorem. (Bank of Slovenia – A, 2015)

Legislativa podnikání v bankovníctví je řešena hlavně v zákoně **Banking Act (ZBan-2)**. Obsahem zákona jsou podmínky vstupu do odvětví, povinnosti

a podmínky provozu činnosti, zveřejňování informací a jiné. Dále vydává BS vlastní dodatečné právní normy a Slovinsko jakožto člen ESFS a Eurosystemu implementuje rozhodnutí vznikající na evropské úrovni do své vlastní legislativy. Bankovní regulace a dohled je tedy velmi ovlivňován rozhodnutími vrcholných orgánů EBA, EIA, ESA, Evropské rady pro systémové riziko a ECB. Může se jednat například o směrnici CRD IV (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU) a nařízení CRR (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013), vycházejících z Basel III.

Právní forma banky musí být public limited company (Plc) nebo European public limited company. Public limited company představuje akciovou společnost. Pro založení banky je potřeba minimální kapitál pět mil. eur splacený v penězích. v případě spořitelny je zapotřebí minimální kapitál ve výši jeden mil. eur. (Banking Act (ZBan-2), 2015)

V současnosti působí ve slovinském bankovním sektoru sedmnáct bank a tři spořitelny. Podle statistických údajů evropského orgánu pro dohled nad bankami EBA v roce 2007 ve Slovinsku působilo dvacet jedna bank. Od tohoto roku se tedy slovinský bankovní sektor zúžil o čtyři banky. Podle údajů oficiálních webových stránek slovinské centrální banky je jedna z bank momentálně v likvidaci. (Bank of Slovenia – B, 2015)

Slovinskému bankovnímu trhu dominují Nová lublaňská banka a Nová kreditní banka Maribor s 41 % podílem na trhu. v polovině roku 2015 byly NLB z 33 % a NKBM z 41 % vlastněny státem. K částečné privatizaci došlo již v případě menších bank, přičemž bylo cca 50 % odkoupeno domácím kapitálem a čtvrtina zahraničními investory. SID banka, která se specializuje na podporu exportu, je 100 % vlastněna státem. (Zastupitelský úřad ČR v Lublani, 2015)

Slovinsko začalo s privatizací státních bank v reakci na bankovní krizi ve Slovinsku z roku 2013, kdy se kvůli špatným úvěrům dostaly tamní banky do problémů a slovinská vláda musela do bank "napumpovat" okolo tří miliard eur a málem byla nucena sama žádat o záchraný balík peněz. Na doporučení ze strany Mezinárodního měnového fondu a Evropské unie se tedy vláda rozhodla větší banky, až na NLB, celé privatizovat. v NLB s velkou pravděpodobností zůstane stát i nadále menšinovým vlastníkem. Jedinou bankou, která nemá být privatizována, zůstane SID banka pro rozvoj a export. (Hospodářské noviny, 2015)

3.3.3 Bankovní podnikání v Polsku

Bankovní soustava v Polsku je tvořena obchodními bankami a nezávislou centrální bankou Narodowy Bank Polski (NBP). Úkoly centrální banky jsou stano-

veny v ústavě, zákonu o NBP (**The Act on Narodowy Bank Polski of 29 August 1997**) a zákoně a bankách (**The Banking Act of 29 August 1997**). Primárním cílem NBP je udržování cenové stability. Dalšími činnostmi jsou stanovování a provádění měnové politiky, emise peněz, vývoj platebního systému, správa oficiálních rezerv, služby pro státní pokladnu a vzdělávání a poskytování informací veřejnosti. Stabilitu finančního systému NBP zajišťuje pomocí kontrolní a regulační funkce, kdy dohlíží na likviditu, efektivitu a bezpečnost platebního systému. Organizuje a je centrem zúčtovacího clearingového systému a ovlivňuje likviditu pomocí operací na volném trhu. (Narodowy Bank Polski – A, 2015)

Od vstupu do EU se stala NBP součástí ESCB, což znamená úzkou spolupráci s ECB a ostatními centrálními bankami, která spočívá především v konzultování návrhů právních aktů s ECB, analýze a předkládání informací ECB ohledně finančního sektoru a hospodářské situace země. Prezident NBK se podílí na práci Generální rady ECB. (Narodowy Bank Polski – B, 2015)

Dozor a regulaci nad bankovním trhem měla do roku 2008 v kompetenci Komise pro bankovní dohled. Na základě zákona o dohledu nad finančním trhem schváleného v červenci roku 2006, zahájil tentýž rok činnost Polský úřad finančního dozoru (**The Polish Financial Supervision Authority – PFSA**). Nový regulátor postupně převzal povinnosti od komisí jednotlivých finančních odvětví a spojil je pod jednu organizaci. (Komisja Nadzoru Finansowego – A, 2015)

Hlavním úkolem úřadu je podnikat takové opatření aby finanční trh fungoval řádně a stabilně, byl bezpečný a transparentní. Zajišťuje ochranu zájmů účastníků trhů, aby nedocházelo k poklesu důvěry ve finanční trh. Mimo jiné se podílí na tvorbě zákonů týkající se dohledu a snaží se smírně řešit spory mezi účastníky trhu. (Komisja Nadzoru Finansowego – B, 2015)

Jakožto člen ESFS plní Polský úřad finančního dozoru úkoly zadané orgány dohledu na evropské úrovni, mezi něž patří např. poskytování informací a statistik nebo implementace evropských nařízení a směrnic týkajících se dohledu do národního práva. (Komisja Nadzoru Finansowego – C, 2015)

Právní rámec bankovního podnikání je tvořen převážně zákonem **The Banking Act of 29 August 1997**, který upravuje podmínky získání licence a bankovní činnosti. Druhou legislativou vztahující se k bankovnímu podnikání je zákon **ACT of July 21st 2006 on Financial Market Supervision** řešící dohled nad finančním sektorem. Mimo jiné je bankovní podnikání ovlivněno i resolucemi vydávanými Polským úřadem finančního dozoru a evropskými regulačními opatřeními. (Komisja Nadzoru Finansowego – D, 2015)

Banky mohou být založeny jako státní banka, akciová společnost, nebo družstvo. Orgánem pro udělení licence bankovního podnikání je Polský úřad finančního dozoru. Základní kapitál pro založení banky je pět mil. eur splacených v polské měně. v případě družstevní banky je potřeba minimální kapitál jeden mil. eur splacený taktéž v polské měně. (The Banking Act, 1997)

Jelikož v polském bankovním sektoru působí i družstevní banky, existuje zde velký počet bank. Nicméně těch největších bank založených jako akciové společnosti je mnohem menší počet než družstevních. v následující Tab. 3 můžeme vidět, jak se vyvíjela struktura bankovního sektoru v letech 2009 a 2013. Počet bankovních akciových společností (dále jen bank) a družstevních bank klesl. U bank je to výraznější pokles, jelikož jich je menší počet. Podle nejnovějších údajů Polského úřadu finančního dozoru je v současnosti v bankovním sektoru třicet sedm bank a pět set šedesát tři družstevních bank.

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Počet					
Banky	49	49	47	45	41
Družstevní banky	576	576	574	572	571
Podíl na trhu					
5 největších bank	44,2 %	43,9 %	44,3 %	45,0 %	46,1 %
10 největších bank	63,5 %	63,0 %	63,4 %	64,6 %	67,3 %

Tab. 3 Struktura bankovního sektoru v Polsku

Zdroj: Kotowicz, 2014

Co se týče struktury podílů trhu, můžeme z tabulky vidět, že deset největších bank v roce 2013 ovládalo skoro 70 % trhu, přičemž pět největších přes 45 %. Z vývoje vyplývá, že největší banky po malých krocích získávají stále větší podíly na trhu. (Komisja Nadzoru Finansowego – D, 2015)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Zahraněční kapitál	68,1 %	66,2 %	65,0 %	63,6 %	63,2 %
Domácí kapitál	31,9 %	33,8 %	35,0 %	36,4 %	36,8 %

Tab. 4 Vlastnická struktura bank

Zdroj: Kotowicz, 2014

Podle údajů z Tab. 4 lehce roste počet bank ovládaných domácími investory, avšak větší část i nadále patří zahraničním investorům. Ke konci roku 2013 řídí-

li domácí investoři deset bank (z toho čtyři řídilo ministerstvo financí) a všechny družstevní banky. Zahraniční investoři ovládali třicet jedna bank a všechny pobočky zahraničních bank. Z toho rozhodující podíl měli vlastníci ze sedmnácti zemí. Dominantní roli představovali investoři z Německa, Itálie, Nizozemska a Španělska. (Kotowicz, 2014)

4 Metodika

Práce identifikuje faktory finanční výkonnosti pomocí analýzy závislosti na základě dat dostupných z rozvah a výročních zpráv vybraných bank, národních statistik, zpráv regulátorů a mezinárodních organizací v období 2008 – 2014. Ukazatele finanční výkonnosti představují závisle proměnné, na něž působí makroekonomické faktory, vnitřní faktory a globalizace. Jednotlivé proměnné jsou dále podrobněji popsány.

Matematické výpočty budou prováděny za pomoci statistického a ekonometrického programu Gretl, který je volně dostupný.

4.1 Ukazatele finanční výkonnosti

Jako ukazatele finanční výkonnosti jsou zahrnuty rentabilita aktiv (ROAA) a rentabilita vlastního kapitálu (ROAE).

Rentabilita aktiv představuje měřítko zisku banky vytvořeného jednou jednotkou jejích aktiv. Vyjadřuje schopnost managementu využívat finanční a reálné investiční zdroje ke generování zisku. v ROAA se odráží vliv strategie společnosti, rozhodnutí, vnitřních procesů, faktorů týkající se ekonomiky a vládní regulace. (Zhang a Daly, 2014)

Pro výpočet rentability aktiv je potřeba znát výsledek hospodaření. Charakter ukazatele nebere v potaz rozdílné zdroje financování aktiv (cizí x vlastní) proto je u podniků nejvhodnější využít EBIT (výsledek hospodaření před úroky a zdaněním). Avšak vzhledem k charakteru bankovního podnikání, kdy úrokové náklady představují velkou část nákladů, bude výpočet vyjádřen vztahem:

$$ROAA = \frac{EBT}{\text{Celková průměrná aktiva}} \quad (1)$$

Jelikož zisk představuje tokovou veličinou, je porovnáván s průměrnými aktivy. Výhodou ukazatele je možnost komparace podniků, které mají různou strukturu vlastních a cizích zdrojů.

Výnosnost vlastního kapitálu představuje ukazatel **rentability vlastního kapitálu** (ROE) podle vztahu:

$$ROAE = \frac{EBT}{\text{Průměrný vlastní kapitál}} \quad (2)$$

Podobně jako v případě ROAA je zisk poměřován s průměrným vlastním kapitálem (Wagner, 2009). v případě ROAE se počítá spíše s EAT, avšak vzhledem

k porovnávání bank z odlišných zemí s odlišnými daňovými systémy a sazbami, bude uvažován při výpočtu ROAE zisk před zdaněním.

Rentabilita vlastního kapitálu reflektuje vlastníkům společnosti, jak efektivně management hospodaří s jejich vloženými prostředky (Zhang a Daly, 2014). Nedostatkem ukazatelů rentability je především nezohlednění míry rizika investování a krátkodobý charakter výnosnosti (Režňáková, 2010).

4.2 Proměnné vnitřního prostředí

Jelikož na banku působí síly uvnitř samotné společnosti, byly vybrány proměnné z výkazů jednotlivých bank.

Na základě studií bude vybráno několik stejných proměnných. Účetní hodnota aktiv bude v modelu představovat **velikost banky**. Je předpokládán pozitivní vztah na finanční výkonnost z důvodů výhod vyplývajících z úspor z rozsahu.

Pro analýzu vlivu **provozních nákladů** (efektivita managementu) na výkonnost banky bude využit ukazatel:

$$\text{Marže provozních nákladů} = \frac{\text{Provozní náklady}}{\text{Celková průměrná aktiva}} * 100 \quad (3)$$

Provozní náklady zahrnují poplatky a provize za služby, náklady na management, platy a ostatní neúrokové náklady. Vztah provozních nákladů a výkonnosti je předpokládán negativní, jelikož vyšší náklad snižuje výnos.

Poměr vlastního kapitálu a celkových průměrných aktiv představuje kapitalizaci společnosti, či obráceně **finanční páku**. v práci bude dále pracováno s ukazatelem finanční páka, která je vyjádřena vztahem:

$$\text{Finanční páka} = \frac{\text{Celková aktiva}}{\text{Vlastní kapitál}} \quad (4)$$

Zhang a Daly (2014) zastávají důležitost ukazatele při vysvětlování vývoje finanční výkonnosti. Nicméně názory autorů dopadu ukazatele na výkonnost se liší. Jedni prosazují pozitivní vliv při nižší míře kapitalizace (vyšší páka), kdežto druzí varují před vyšší rizikovostí, která může zhoršovat finanční výkonnost, a proto je lepší vyšší míra kapitalizace (nižší páka).

Dále byly vybrány následující ukazatele. **Kapitálová přiměřenost** vyjadřující kapitál na rizikově vážená aktiva pro případ ztráty. Dle právních norem

a opatření regulátorů musí banka disponovat určitým minimem kapitálu v závislosti na rizikovosti portfolia.

Ukazatel stability bude vyjádřen **podílem poskytnutých hrubých úvěrů a přijatých vkladů**. Ukazatel představuje půjčky vytvořené bankami z depozit poskytnutými vkladateli.

Dalším důležitým faktorem je kvalita majetku, který banka vlastní. **Kvalita aktiv** bude aproximována vztahem:

$$Kvalita\ aktiv = \frac{Opravné\ položky}{TP(celkové\ hrubé\ úvěry)} * 100 \quad (5)$$

NPL (úvěry v selhání) pro banku představují rizikové úvěry, které nemusí být splaceny. Z toho důvodu si banka vytváří opravné položky na případnou ztrátu z nesplacení úvěru, což je pro banku náklad. TP představuje celkovou sumu poskytnutých úvěrů. Je předpokládán negativní vztah, jelikož s horší kvalitou aktiv rostou oprávký (náklad pro banku), což snižuje zisk banky.

4.3 Proměnné vnějšího prostředí

Bankovní společnosti jsou součástí většího celku. v tomto prostředí na ni působí faktory, které ovlivňují její hospodaření. Finanční výkonnost není otázkou pouze vnitřního prostředí, ale je současně determinována faktory působícími z vnějšku. Proto je do práce zahrnuto několik proměnných z vnějšího prostředí.

Téměř všechny zmíněné studie zkoumají vliv **HDP** a **inflace** na finanční výkonnost. Je předpokládán pozitivní vztah s HDP. Růst HDP znamená růst výstupu ekonomiky. Více se vyrobí, utratí a nakonec i vypůjčí. Rostou investice firem a domácnosti si půjčují, což bankám přináší výnosy. Inflace ve sledovaném období nebyla vysoká, tudíž se nepředpokládá, že by měla negativní efekt na výnosnost bank.

Dalším faktorem uvažovaným v práci bude **míra nezaměstnanosti**. Předpokládá se negativní vliv, kdy s poklesem nezaměstnanosti porostou výnosy firem a důchody domácností. Opět poroste spotřeba a investice, na které budou banky poskytovat úvěry.

V případě země Polsko, která má vlastní měnu, bude jako jeden z faktorů i roční průměrný **měnový kurz** domácí měny s eurem. v Maďarsku vzhledem k problémům bankovního trhu s úvěry ve švýcarských francích bude zkoumaný faktor kurz HUF/CHF. v případě Slovinska se nebude pracovat s měnovým kurzem, jelikož je součástí eurozóny a nepředpokládá se, že by měla nějakou větší sumu úvěrů denominovaných v zahraniční měně.

4.4 Korelační analýza

V první řadě bude provedena korelační analýza časových řad, kdy bude zkoumána závislost finanční výkonnosti a jednotlivých faktorů. Pearsonův korelační párový koeficient udává míru závislosti mezi dvěma proměnnými. Důležité poznatky z korelační analýzy budou směr a síla vztahu. Do $|0 - 0,5|$ bude vztah považován za slabý až střední. Od $|0,5|$ bude považován vztah středně silný až silný. Hodnoty nad $|0,8|$ budou považovány za velmi silné a bude jim věnováno nejvíce pozornosti.

Korelační analýza bude provedena za pomoci statistického a ekonometrického programu Gretl.

4.5 Regresní analýza

S využitím získaných dat budou pro banky každého trhu sestrojeny dva modely. Jeden za období 2008 – 2014, který bude zahrnovat pouze proměnné vnitřního a vnějšího prostředí ve vztahu k ROAA a druhý k ROAE. Vzájemná závislost bude zjišťována pomocí metody vícerozměrné regrese. v první řadě budou odhadnuty parametry jednotlivých faktorů pomocí metody nejmenších čtverců a následně bude model upravován tak, aby byl co nejlépe vysvětlen pomocí daných faktorů a splňoval všechny potřebná kritéria pro správný odhad parametrů.

Model bude prezentován až po skokové regresi a splnění všech předpokladů modelu pro správný odhad parametrů. Testování modelu bude zahrnovat několik testů a vyhodnocování hypotéz na základě p-hodnoty. Seznam testů a hypotéz je následující.

- Test významnosti regresních parametrů – H_0 : parametr je statisticky nevýznamný. Usilujeme o zamítnutí hypotézy H_0 .
- Test významnosti celého modelu (F test) – H_0 : model je statisticky nevýznamný. Usilujeme o zamítnutí hypotézy H_0 .
- Test linearity (LM test) – H_0 : správná specifikace modelu. Usilujeme o nezamítnutí hypotézy H_0
- Reset test – H_0 : správná specifikace modelu. Usilujeme o nezamítnutí hypotézy H_0
- VIF metoda – zjišťování případné multikolinearity. Pokud je hodnota některé proměnné větší jak deset, můžeme očekávat problém s kolinearitou.
- Whitův test – H_0 : homoskedasticita (konstantní rozptyl chybového členu). Usilujeme o nezamítnutí hypotézy H_0 .

- Breuchs-Paganův test - H_0 : homoskedasticita (konstantní rozptyl chybového členu). Usilujeme o nezamítnutí hypotézy H_0 .
- Durbin-watsonův test – H_0 : nevyskytuje se sériová korelace. Usilujeme o nezamítnutí hypotézy H_0 .
- Testování normality pomocí histogramu reziduí spočívá v jeho porovnání s gaussovou křivkou.
- Chí kvadrát test – H_0 chybový člen má normální rozdělení. Usilujeme o nezamítnutí hypotézy H_0 .

Správnost modelu je podmíněna splněním výše zmíněných testů. Správný model odhadne parametry s menší chybou. Podle zjištěných parametrů pak bude možné říci, jak a který parametr ovlivňuje danou závisle proměnnou. Hodnota blíží se nule indikuje slabší vliv než hodnota od nuly vzdálenější, i v případě záporného znaménka (vztah je pak negativní).

4.6 Výběr bank

Pro diplomovou práci byly vybrány země Polsko, Slovinsko a Maďarsko. Tyto tři země byly vybrány z důvodů třech rozdílných scénářů probíhajících v bankovních systémech ve střední Evropě. Slovinský bankovní sektor zažil větší důsledky finanční krize než jiné státy z důvodů několika nedostatků slovinské ekonomiky. Jedním z nich byla velká předluženost tamních společností, které nebyly schopny dluhy splácet. V Maďarsku došlo k jinému scénáři. Velká část dluhů byla denominována ve švýcarském franku. Vzhledem k vývoji měnového kurzu došlo k hromadným problémům dlužníků se schopností splácet. Bude tedy zkoumán především vliv měnového kurzu na výkonnost bank. Třetí scénář probíhající v Polsku byl velmi pozitivní, tamní trh je považovaný dle zprávy evropské komise (European Commission - A, 2015, str. 6) za "hvězdu" mezi bankovními trhy v zemích CEE. Banky v Polsku disponují vysokou kapitálovou přiměřeností, vysokými zisky a nízkými podíly úvěrů ke vkladům.

Identifikace determinantů finanční výkonnosti nebude realizována na celých bankovních systémech, ale pouze na největší obchodní bance jednotlivých trhů. Obsahem vlastní práce bude tedy zkoumání determinantů výkonnosti tří bankovních subjektů, jež jsou podmíněny velikostí aktiv. Největší banky na daných trzích jsou akciové společnosti. Například v Polsku existuje velké množství malých rodinných bank a družstevních záložen, které jsou součástí bankovního systému, ale svou velikostí nekonkurují největším bankám.

4.7 Zdroje dat

Data potřebná pro výzkum v diplomové práci budou získána převážně z účetních závěrek jednotlivých bank. Výroční zprávy jsou veřejně dostupné dokumenty, které je možné dohledat na webových stránkách jednotlivých bank. Převážná část faktorů uvažovaných v diplomové práci je vnitřního charakteru, budou tedy data čerpána převážně z těchto dokumentů.

Zdroje makroekonomických údajů budou především národní statistiky, statistiky a zprávy regulátorů a orgánů dohledu.

5 Empirická část

V této části práce bude proveden výzkum vybraných proměnných, na základě čehož se identifikují faktory ovlivňující finanční výkonnost vybraných bank v zemích Polsko, Maďarsko a Slovinsko.

5.1 Polský trh – PKO Bank Polski

Bankovní soustava je v Polsku tvořena velkým počtem společností, jelikož se sem řadí jak banky založené jako akciové společnosti, tak i družstevní banky. v roce 2013 bylo dohromady 612 institucí a z toho bylo 41 bank jako akciové společnosti. Finanční výkonnost bank je ovlivňována mnoha faktory, z nichž jedna skupina tvoří tzv. faktory vnějšího prostředí. Nejprve bude sledován jeho vývoj a následně budou řešeny vnitřní faktory největší banky PKO Bank Polski.

5.1.1 Vývoj makroprostředí

Sledované období je v rozmezí let 2008 – 2014. v takovém rozsahu bude provedena identifikace vývoje jednotlivých vybraných faktorů. v následující Tab. 5 jsou ukázány hodnoty vybraných ukazatelů v jednotlivých letech.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Růst HDP	3,9	2,6	3,7	4,8	1,8	1,7	3,4
Inflace	4,2	4	2,7	3,9	3,7	0,8	0,1
Prům. měn. kurz PLN/EUR	3,5121	4,3272	3,9947	4,1206	4,1847	4,1975	4,1843
Nezaměstnanost	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9

Tab. 5 Vývoj vybraných ukazatelů vnějšího prostředí – Polsko

Zdroj: European Central Bank, 2015 a European Commission - A, 2015

Vývojem makroprostředí v Polsku se zabývá zpráva vydaná evropskou komisí (European Commission - A, 2015). Polská ekonomika přestála finanční krizi velmi dobře. V roce 2009 došlo k menšímu zpomalení, ačkoliv i nadále se jednalo o růst. Následovaly dva roky silného vzestupu a pak opět mírné zpomalení. Ekonomická aktivita se začala v roce 2014 hodně zrychlovat v závislosti na velké kupní síle domácí poptávky. Do budoucna se předpokládá, že hlavním motorem růstu budou investice, do roku 2014 to byl převážně čistý export. Očekává se rostoucí úvěrová emise spolu s klesajícími náklady financování, což podpoří soukromé investice.

Po několika letech, kdy byla inflace nad cílovým pásmem, klesla v roce 2014 téměř až na nulu jak je patrné z Tab. 5. Vyšší inflace byla způsobena převážně vyššími cenami komodit a znehodnocenou polskou měnou. Tento efekt se začal v roce 2013 vytrácet, kdy tempo míry inflace kleslo na 0,8. V roce 2014 kleslo dokonce skoro na nulu, kdy na začátku roku ceny mírně vzrostly, ale koncem roku došlo k deflaci. Průměrná míra inflace byla tedy za rok 2014 téměř na nule. V roce 2015 se očekává v první polovině deflace v důsledku klesajících cen potravin a rosy následovaný mírným zvýšením cen v druhé polovině roku vlivem silné domácí poptávky. (European Commission - A, 2015)

Nezaměstnanost několik let mírně narůstala až nad 10 %. To se změnilo v roce 2014, kdy nezaměstnanost během roku klesla na 9 %. Důvodem jsou nejspíš rostoucí investice firem do výroby, což se pak odrazilo i v nezaměstnanosti, jelikož vznikla nová pracovní místa. Na polském pracovním trhu je velmi rozšířená práce formou dočasného zaměstnání. Polsko má nejvyšší podíl smluv na dobu určitou v Evropské unii. Využívání těchto smluv bylo jakýmsi opatřením, které pomohlo zlepšit konkurenceschopnost země v Evropě díky flexibilnějšímu trhu práce. (European Commission - A, 2015)

Zadluženost polského soukromého sektoru nemusí být zdrojem znepokojení. Sice zadluženost domácností v období před krizí výrazně vzrostla, nicméně na Polsko krize neměla tak velký dopad. Polské domácnosti financovaly z úvěrů především bydlení. Financování firem bylo za posledních 10 let nižší, jelikož byla v Polsku nízká úroveň kapitálu. V poslední době začal narůstat počet korporátních úvěrů především díky dobrým finančním podmínkám a zdravým firemním bilancím. (European Commission - A, 2015)

V posledních letech se polský bankovní trh podle zprávy evropské komise (European Commission - A, 2015, str. 6) stal "výkonnostní hvězdou" mezi bankovními trhy, kde se návratnost vlastního kapitálu pohybuje v průměru mezi 10 % - 20 %. Kapitálové přiměřenosti bank jsou vysoké, zatímco poměr špatných úvěrů k celkovým zůstává nízký. Většina bank na polském trhu preferuje tradiční obchodní model, kdy přijímá vklady, nabízí půjčky a moc neinvestuje. Dobrý stav bankovního sektoru byl prokázán i nedávnými testy kvality aktiv. Většina bank výrazně překračovala očekávanou úroveň kmenového kapitálu Tier 1. (European Commission - A, 2015)

V dlouhodobém vývoji průměrného ročního měnového kurzu zlotého k euru v rámci stanoveného období můžeme vidět v Tab. 5 postupné znehodnocení od roku 2008. k výraznému skoku došlo v roce 2009, avšak v následujícím roce se měna opět zhodnotila. Nicméně postupným znehodnocením se měnový kurz blíží k hodnotě, kterou měl v roce 2009.

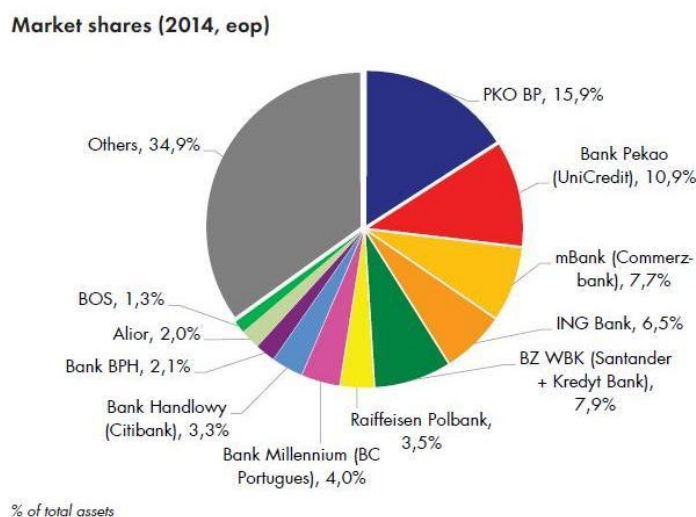
5.1.2 Představení PKO Bank Polski

PKO Bank Polski je mateřskou společností PKO Bank Polski SA Group, v rámci níž vykonává činnost nejenom v oblasti klasických vkladů a půjček, ale prostřednictvím svých dceřiných společností poskytuje služby v oblasti pojištění, leasingu, faktoringu, podílových fondů a penzijních fondů. Dále poskytuje podpůrné služby v oblasti řízení podniku, spravuje nemovitosti a realizuje se v bankovníctví a faktoringu na Ukrajině a ve Švédsku.

Banka byla založena v roce 1919 jako poštovní spořitelna. v roce 1950 působila jako všeobecná spořitelna ve vlastnictví státu a v roce 2000 byla přetransformována na státně vlastněnou akciovou společnost. Od té doby působí jako PKO Bank Polski a její zaměření je obchodní banka nabízející univerzální vkladové a úvěrové služby retailové, podnikové a další klientele.

Banka je licencována k držení zahraničních měn a obchodování s nimi, provádí směnářenské služby a může vytvářet účty v zahraničí, na které ukládá zahraniční měnu. (Výroční zpráva PKO Bank Polski SA Group, 2014)

Obr. 1 ukazuje podíly jednotlivých bank na trhu. Pro diplomovou práci byla vybrána pouze největší banka na daném trhu. Jak můžeme vidět z obrázku, banka PKO Banka Polski měla v roce 2014 na polském trhu největší podíl aktiv, a to 15,9 %.

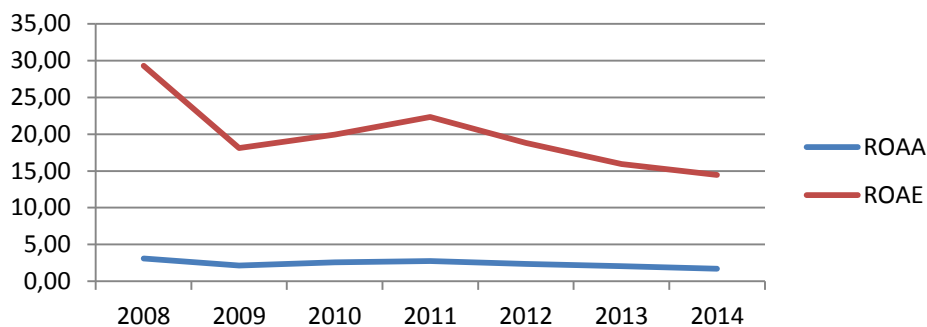


Obr. 1 Podíly bank na polském bankovním trhu podle hodnoty aktiv

Zdroj: Raiffeisen Research, 2015

5.1.3 Vývoj rentability

Z grafu 1 je patrné, že banka dosahovala po celé období kladných výsledků hospodaření. Výsledek souhlasí s vývojem makroprostředí, kdy bankovní systém zůstal po krizi v dobrém stavu.



graf 1 Vývoj ROAA a ROAE – PKO Bank Polski

K většímu poklesu došlo pouze v případě let, kdy probíhala finanční krize. Další postupné, avšak mírné, klesání nastalo po roce 2011, kdy začaly klesat oba ukazatele. Nicméně i přes to banka nadále dosahovala zhodnocení vlastního kapitálu více jak 10 %. Dá se tedy říct, že banka byla velmi zisková, jak podle ukazatele ROAE tak i ROAA, u kterého vykazovala v posledním roce hodnotu 1,73 %. Tab. 6 prezentuje vývoj obou ukazatelů ve sledovaném období.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROAA (%)	3,13	2,14	2,57	2,76	2,35	2,04	1,73
ROAE (%)	29,28	18,13	19,93	22,33	18,81	15,92	14,46

Tab. 6 Vývoj ROAA a ROAE – PKO Bank Polski

5.1.4 Vývoj faktorů vnitřního prostředí

Vzhledem k většímu počtu ukazatelů, budou tabulky pro lepší přehlednost textu rozděleny na dvě části. v tabulkách je zahrnut i vlastní kapitál, avšak do výzkumu není jako jeden z faktorů použit. Ukazatel marže operačních nákladů, kapitálová přiměřenost, podíl hrubých úvěrů klientům ke vkladům klientů a kvalita aktiv jsou vyjádřeny v procentech.

Následující Tab. 7 zachycuje hodnotu aktiv, hodnotu vlastního kapitálu, finanční páku a podíl hrubých úvěrů klientům ke vkladům.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva (mil. PLN)	131245	153647	167239	188373	191018	196280	243761
Vlastní kapitál (mil. PLN)	13529	20180	21202	22802	24646	25111	27602
Finanční páka	9,70	7,61	7,89	8,26	7,75	7,82	8,83
Úvěry / vklady (%)	99,73	96,53	102,68	102,21	104,24	105,67	109,78

Tab. 7 Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – PKO Bank Polski, I. část

Hodnota společnosti, respektive hodnota aktiv byla každoročně navyšována, přičemž se během sledovaného období skoro zdvojnásobila. To odpovídá i příznivému vývoji v polském bankovním sektoru, který byl nadmíru profitabilní a vzhledem k nízkému podílu úvěrů a vkladů klientů byl prostor pro navyšování portfolia banky.

Vlastní kapitál se během sledovaného období navýšil více jak dvojnásobně. Je tedy jasné, že finanční páka byla na konci období menší, než v případě začátku období. Vlastní kapitál vzrostl o více jak 100 %, kdežto aktiva se zvětšila o méně jak 100 %. Finanční páka musela být tedy na konci období nižší. Finanční páka banky se pohybovala v rozmezí od 7,6 do 9,7. Nebyl zaznamenán žádný trend, je to především z důvodů různých temp narůstání aktiv a narůstání vlastního kapitálu v jednotlivých letech, avšak za celé období došlo ke snížení páky, jak již bylo řečeno. K výraznějšímu snížení došlo pouze v roce 2009, kdy vlastní kapitál narostl o cca 50 %.

Podíl úvěrů a vkladů během celého období vzrostl. Z počátku období byla hodnota ukazatele pod 100 %. Ke zlomu došlo v roce 2010, kdy hodnota vzrostla nad 102 % a nad touto hranicí již zůstala. Vzhledem k nižšímu podílu na začátku období, byl prostor pro banku při navyšování úvěrů, aniž by došlo k výraznějšímu ohrožení stability banky.

Marže provozních nákladů, kapitálová přiměřenost a ukazatel kvality aktiv jsou prezentována v následující Tab. 8.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Marže provoz. nákl. (%)	3,45	2,79	2,46	2,32	2,24	2,21	2,07
Kapitál. přiměřenost (%)	11,24	14,28	11,99	11,93	12,93	13,38	13,37
Kvalita aktiv (%)	2,58	2,90	3,20	3,44	4,20	4,15	4,07

Tab. 8 Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – PKO Bank Polski, II. část

Marže provozních nákladů se za celé sledované období snížila. Docházelo tedy k zlepšování efektivity v činnosti. Narůstaly aktiva společnosti a provozní ná-

klady rostly pomaleji, což vypovídá o nižších nákladech z rozsahu banky, protože hodnota aktiv ve sledovaném období rostla a marže klesala.

Ukazatel kvalita aktiv měřený podílem opravných položek k úvěrům poskytnutých klientům a hrubých úvěrů klientům se postupně zvyšoval do roku 2012 a poté začal postupně klesat, navíc kapitálová přiměřenost banky překračovala po celé sledované období minimální podmínku 10,5 %, která bude platná v roce 2019 podle Basel III.

Banka byla zisková, zvětšovala se, kvalita aktiv vykazovala dobrý stav a kapitálové požadavky byly splněny. Můžeme tedy říci, že banka byla v dobrém zdravotním stavu.

5.1.5 Korelační analýza časových řad

V následující Tab. 9 jsou korelační koeficienty časových řad vybraných faktorů s časovou řadou ROAA vypočtené Pearsonovou metodou. Hodnoty byly získány v programu Gretl z vypočtené korelační matice. Hodnoty nad 0,8 vykazují velmi silnou závislost, proto jsou zvýrazněny.

Časové řady ukazatelů	Korelace časových řad s řadou ROAA
HDP	0,5538
Inflace	0,7548
Průměrný roční kurz PLN/EUR	-0,7881
Nezaměstnanost	-0,3893
Hodnota aktiv	-0,7554
Marže provozních nákladů	0,7066
Finanční páka	0,4490
Kapitálová přiměřenost	-0,8615
Úvěry/vklady	-0,5500
Kvalita aktiv	-0,6720

Tab. 9 Závislost ukazatelů s ROAA – PKO Bank Polski

Pokud bychom měly říci, jaké jsou vztahy s ukazatelem ROAA na základě korelačních koeficientů, má pozitivní vliv na výnosnost HDP, inflace, větší marže provozních nákladů a finanční páka, ačkoliv u ní byl identifikován slabší vztah o síle 0,44. HDP má také slabší vliv, avšak hodnota je nad 0,5. Nezaměstnanost vyšla s korelačním koeficientem -0,38, proto není její vliv příliš velký. Průměrný kurz, hodnota aktiv, kapitálová přiměřenost, podíl úvěrů a vkladů a kvalita aktiv měly negativní vztah při hodnotě koeficientu vyšší než |0,5|. Je nutné si ale uvědomit, že když je negativní vztah mezi kvalitou aktiv a výnosností, ne-

znamená to čím lepší kvalita, tím horší výnosnost. Ukazatel je vypočítán tak, že vyšší hodnota odráží horší kvalitu aktiv, tudíž s růstem hodnoty (zhoršení kvality) klesá výnosnost.

Důležité je odlišit sílu vztahu mezi ukazateli. Za malou až střední závislost se považuje hodnota $|0,1 - 0,5|$. Za střední až vyšší závislost se považuje hodnota $|0,5 - 1|$ což je v případě banky PKO většina ukazatelů. Hodnoty nad $|0,8|$ už představují opravdu silný vztah mezi proměnnými. Pouze jeden ukazatel měl silnější závislost a to kapitálová přiměřenost s hodnotou $-0,86$. Vyšší kapitálová přiměřenost tedy negativně ovlivnila výnosnost banky.

Po shrnutí výsledků měla nejvyšší negativní vliv kapitálová přiměřenost, poté měnový kurz, hodnota aktiv, kvalita aktiv a poslední byl podíl úvěrů a vkladů. Největší pozitivní vliv měla inflace a poté marže provozních nákladů a HDP.

Korelační koeficienty ukazatelů s ROAE jsou obsaženy v Tab. 10. v tomto případě můžeme vidět, že jsou všechny koeficienty vyšší než $|0,5|$. Vyšlo zde i více ukazatelů se vztahem vyšším než $|0,8|$.

Časové řady ukazatelů	Korelace časových řad s řadou ROAE
HDP	0,5325
Inflace	0,7212
Průměrný roční kurz PLN/EUR	-0,8699
Nezaměstnanost	-0,6065
Hodnota aktiv	-0,7719
Marže provozních nákladů	0,8409
Finanční páka	0,6260
Kapitálová přiměřenost	-0,8061
Úvěry/vklady	-0,5625
Kvalita aktiv	-0,7424

Tab. 10 Závislost ukazatelů s ROAE – PKO Bank Polski

Největší negativní závislost má s ROAE měnový kurz, který v případě ROAA odpovídal druhému nejsilnějšímu faktoru. Druhým největším faktorem s negativní závislostí je kapitálová přiměřenost. U ROAA byl tento faktor nejsilnější. Třetím silnějším faktorem je marže provozních nákladů s pozitivním vztahem. Tyto tři ukazatele měly hodnotu vyšší než $|0,8|$. Dalšími ukazateli s negativním vztahem byly popořadě podle velikosti koeficientu hodnota aktiv, kvalita aktiv, nezaměstnanost a na posledním místě podíl úvěrů a vkladů. Uka-

zatele s pozitivním vlivem byly kromě marže nákladů inflace, finanční páka a HDP. HDP se opět blížilo k hodnotě 0,5, jako v případě závislosti s ROAA.

V obou případech vyšel negativní vztah mezi hodnotou aktiv a výnosností. Během období hodnota aktiv banky narůstala a výnosnost se spíše snižovala. Může to být způsobeno nižší výnosností nově získaných aktiv. Rostla hodnota aktiv, ale průměrný zisk se snižoval.

5.1.6 Regresní analýza

Regresní analýza byla provedena pro potvrzení výsledků korelační analýzy. Jedná se o metodu, která odhaduje závislost vybrané proměnné na několika nezávislých proměnných. Výstupem je rovnice s parametry jednotlivých proměnných, které udávají sílu a směr závislosti. Vzhledem k nízkému počtu opakování (sedm) bylo možné do modelu použít pouze šest proměnných. Proměnné byly vybrány na základě síly vztahu podle korelační analýzy. Tab. 11 prezentuje výsledky vícerozměrné regrese se závisle proměnnou ROAA. Výsledný model byl získán pomocí skokové regrese, kdy se odstraňovaly statisticky nevýznamné parametry a následně byl model podroben několika statistickým testům, aby byla zajištěna jeho dobrá vypovídací schopnost.

	Koeficient	Směr. Chyba	t-podíl	p-hodnota
const	6,02705	0,659875	9,134	0,0008
Sq_Inflace	0,0313795	0,00705138	4,450	0,0112
Kapitalova_prim	-0,310603	0,0495416	-6,270	0,0033

Adjust. R2	Akaikovo kr.	Schwarzovo kr.	Hannah-quinovo kr.
0,935034	-7,687823	-7,850093	-9,693444

Tab. 11 Výsledky regresního modelu ROAA – PKO Bank Polski

Ve výsledném modelu zůstala inflace a kapitálová přiměřenost. Model má vysoký adjustovaný koeficient determinace R2, je tedy dobře vysvětlen danými proměnnými. Inflace vyšla s pozitivním znaménkem, jako v případě korelační analýzy, můžeme tedy říci, že inflace měla pozitivní vliv na výnosnost. S vyšší inflací byla vyšší i rentabilita aktiv.

Kapitálová přiměřenost vyšla taktéž se stejným znaménkem jako v korelační analýze. Oproti inflaci byl vztah mezi rentabilitou a kapitálovou přiměřeností negativní.

Oba ukazatele měly v daném směru nejsilnější vliv v korelační analýze. Kapitálová přiměřenost měla největší negativní vztah a inflace největší pozitiv-

ní vztah. Výsledek regresní analýzy nám tedy potvrdil výsledek korelační analýzy. Co se týče ostatních ukazatelů, které v modelu nezůstaly, neznamená tento výsledek, že na rentabilitu vliv neměly. Korelační analýza u nich identifikovala také vztah s rentabilitou aktiv.

Další model, kterému odpovídá Tab. 12, byl se závisle proměnnou ROAE. Ve výsledném modelu opět zůstaly dvě proměnné a to inflace a měnový kurz. Stejně jako v případě výsledků modelu s ROAA, i zde zůstaly proměnné, kterým byl v korelační analýze přisouzen nejsilnější vliv v daném směru. Inflace byla nejsilnější s pozitivní závislostí a měnový kurz s negativní závislostí.

	Koeficient	Směr. Chyba	t-podíl	p-hodnota
const	43,7046	3,53416	12,37	0,0002
Sq_Inflace	0,333269	0,0553222	6,024	0,0038
Sq_Prum_men	-1,63381	0,197314	-8,280	0,0012

Adjust. R2	Akaikovo kr.	Schwarzovo kr.	Hannah-quinovo kr.
0,962686	21,15689	20,99462	19,15127

Tab. 12 Výsledky regresního modelu ROAE – PKO Bank Polski

Inflace vyšla v regresní analýze s pozitivní závislostí, což odpovídá výsledkům korelační analýzy. Negativní závislost měnového kurzu odpovídá taktéž výstupu korelační analýzy. Tedy s vyšší inflací dosahovala banka vyšší rentability vlastního kapitálu a opačný efekt měl měnový kurz, kdy se znehodnocenou měnou dosahovala rentabilita nižších hodnot. Regresní analýza nám tedy potvrdila výsledek korelační analýzy alespoň v případě dvou proměnných, které měly silný vliv. Co se týče ostatních faktorů, nelze říct stejně jako u modelu s ROAA, že by neměly vliv na výnosnost, protože se neobjevily ve výsledku regresní analýzy. Korelační analýza totiž identifikovala silné vztahy i v případě těchto jiných faktorů.

5.2 Slovinský trh – Nova Ljubljanska Banka (NLB)

Slovinský bankovní systém se odlišuje od polského a maďarského tím, že jsou v něm pouze banky založené jako akciové společnosti, nebo spořitelny. v současné době působí na slovinském trhu sedmnáct bank a tři spořitelny. Následující kapitola se věnuje vývoji makroprostředí, vnitřního prostředí a analýze vztahu mezi faktory a rentabilitou banky NLB, která je na daném trhu největší.

5.2.1 Vývoj makroprostředí

Slovinsko se v nedávné době potýkalo s bankovní krizí a bylo potřeba do největších slovinských bank "napumpovat" kapitál. Na začátku sledovaného období byla většina bank v rukou soukromého sektoru, avšak v polovině období byly odkoupeny státem a při krizi v roce 2013 musel stát jakožto vlastník doplňovat kapitál v bankách. Slovinská vláda se díky těmto opatření sama dostala do problémů a byla málem nucena požádat o pomocný balík peněz. Proto se rozhodla vláda částečně privatizovat některé banky v roce 2015 (Hospodářské noviny, 2015). v Tab. 12 je vývoj ukazatelů vnějšího prostředí v období 2008 – 2014.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Růst HDP	3,3	-7,8	1,2	0,6	-2,6	-1	2,6
Inflace	5,5	0,9	2,1	2,1	2,8	1,9	0,4
Nezaměstnanost	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7

Tab. 13 Vývoj vybraných ukazatelů vnějšího prostředí – Slovinsko

Zdroj: European Commission – B, 2015

Evropská komise vydala zprávu (European Commission – B, 2015), která se zabývá vývojem makroprostředí ve Slovinsku v posledních letech.

Kvůli velké ztrátě reálného produktu v roce 2009 patří Slovinsko k zemím eurozóny nejvíce zasažených finanční krizí. Zahraničně financovaná úvěrová bublina byla podpořena přijetím eura, což zjednodušilo získání zahraničního úvěru. Zatímco první krize byla způsobena poklesem investic, druhou v roce 2012 provázal pokles spotřeby. Před krizí v roce 2009 promarnilo Slovinsko příležitost zlepšit odolnost ekonomiky, proto ve Slovinsku pocítily dopady krize daleko víc, než jiné členské státy eurozóny. (European Commission – B, 2015)

V roce 2014 se začala situace ve Slovinsku zlepšovat především díky exportu, avšak domácí poptávka začala také vykazovat známky oživení. K vyšším spotřebním výdajům přispěla především lepší nálada a pokles nezaměstnanosti. Investiční výdaje byly oživeny především díky stavebnictví, které bylo spolu-financováno z fondů Evropské unie. Do budoucna je předpokládán pokles během roku 2015 hlavně díky nižším veřejným výdajům, nicméně se poté očekává růst díky investicím do strojů a zařízení a pravděpodobného opětovného zvýšení veřejných výdajů v roce 2016. (European Commission – B, 2015)

Inflace ve Slovinsku byla v období před krizí "vymrštěna" na vyšší hodnotu, avšak po krizi byla tlačena dolů. Jádrová inflace zůstala stabilizovaná nízko,

avšak HICP vzrostl především kvůli cenám energií a potravin, nicméně i to bylo stabilní. v roce 2013 se inflace začala opět snižovat kvůli klesající síle domácí poptávky a levnějšímu dovozu. V roce 2014 poklesu inflace přispěly i padající ceny ropy a potravin. Do budoucna se očekává nárůst inflace díky rozbíhající se ekonomice. (European Commission – B, 2015)

Po pěti letech rostoucí nezaměstnanosti se trend v roce 2014 obrátil, nicméně strukturální problémy zůstaly. Dlouholetá nezaměstnanost vzrostla a tvoří téměř polovinu nezaměstnaných. Míra mladých nezaměstnaných poklesla pod úroveň EU. Počet lidí ohrožených chudobou, nebo sociálním vyloučením se od krize 2009 zvýšil. (European Commission – B, 2015)

Zadluženost domácností je ve Slovinsku poměrně nízká, jedna z nejnižších v EU, nicméně opačným příkladem je podniková sféra, kde existuje velké množství korporátních úvěrů. Průměrný poměr firemního dluhu k vlastnímu kapitálu firmy je oproti jiným zemím vysoký, proto se od roku 2010 začaly firmy oddlužovat. Nicméně i nadále je zadluženost podniků velká. Liší se to však v odvětvích, kdy například výroba má nejnižší zadluženost, kdežto pojišťovací, finanční a nemovitostní odvětví má tu nejvyšší. Navíc se 90 % předlužených firem orientuje na domácí ekonomiku, takže jsou závislé na oživení domácí poptávky. (European Commission – B, 2015)

Aktivní snižování zadlužení má však negativní vliv na poptávku, jelikož se snižují investice firem a úspory zůstávají nezměněny na úrovni jako předtím. Pokud bude tento trend pokračovat, existuje možné ohrožení slovinské produkce. Oddlužování bude ale pokračovat i v případě pomalejšího tempa, jelikož úvěrové podmínky na slovinském trhu nejsou optimální a vysoká finanční páka s sebou nese i vyšší míru rizika. (European Commission – B, 2015)

Banky se potýkaly od krize 2009 se smršťováním rozvah, nárůstem nesplacených úvěrů (NPL), narušením kapitálových nárazníků a tlaku na likviditu. Finanční krize odhalila spoustu nedostatků, které ji ve Slovinsku ještě více prohloubily. Jednalo se především o takové nedostatky jako vysoký pákový efekt podniků, velká angažovanost státu v ekonomice, nedostatečné řízení rizik a správa podniků, což všechno vyvolalo prudký nárůst nesplacených úvěrů a banky se dostávaly do problémů. Z toho důvodu musel zasáhnout stát a pomoci bankám v roce 2013 částkou přes tři miliardy eur. Banky, které měly zahraniční mateřskou společnost, zlepšily svoji pozici hlavně díky kapitálu z mateřských společností a snižování rizikových aktiv. (European Commission – B, 2015)

5.2.2 Představení NLB

NLB je mateřskou společností skupiny NLB Group. Skupina je největší bankovní a finanční skupinou ve Slovinsku a zároveň největší bankovní skupina zaměřená a výhradně působící na západním Balkánu. v roce 2014 byla NLB v 100 % vlastnictví státu.

Skupina se skládá ze sedmi bank včetně NLB a třiceti osmi dalších společností. Činností skupiny je především bankovníctví doplněné o další finanční služby, jako faktoring, leasing, pojištění, správa aktiv atd. v roce 2013 banka se rozhodla identifikovat strategicky důležité činnosti, v kterých je konkurenceschopná a může se zlepšovat. Ostatní činnosti, které nejsou pro banku ziskové, budou postupně ukončovány.

Do budoucna jsou hlavní činnosti skupiny v oblasti bankovníctví, správy aktiv, životního a penzijního pojištění. Klíčovým trhem je Slovinsko, kde je generována největší část zisku. Dále banka provozuje svoji činnost v Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Kosovu, Makedonii a Srbsku. (Výroční zpráva NLB Group, 2014)

Podle Raiffeisen Research (2015) byla v roce 2014 bankou s největším podílem na trhu Nova Ljubljanska Banka. Obr. 2 ukazuje seznam největších bank podle velikosti podílu na trhu.

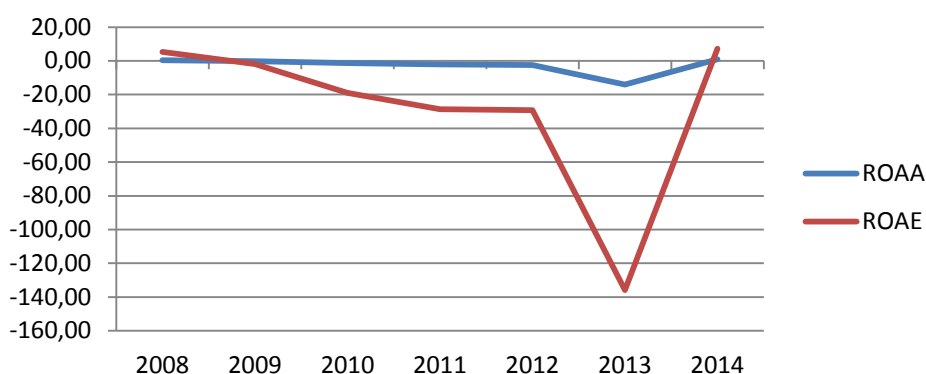
1	Nova Ljubljanska banka (state-owned)
2	UniCredit Banka Slovenija d.d. (UniCredit)
3	SKB Banka d.d. Ljubljana (Societe Generale)
4	Nova Kreditna banka Maribor (state-owned)
5	Abanka Vipava (state-owned)
...	
12	Raiffeisen Bank Slovenia (RBI)

Obr. 2 Podíly bank na slovinském bankovním trhu podle hodnoty aktiv

Zdroj: Raiffeisen Research, 2015

5.2.3 Vývoj rentability

Situace byla ve Slovinsku po krizi pro bankovní společnosti velmi složitá. Jak již bylo zmíněno ve vývoji makroprostředí, mnoho nedostatků slovinské ekonomiky prohloubilo dopady finanční krize a dostalo tamní banky do problémů. Vývoj obou ukazatelů rentability lze vidět na následujícím grafu 2.



graf 2 Vývoj ROAA a ROAE banky NBL

Po vstupu do měnové unie, kdy se bankám otevřely dveře k zahraniční likviditě a rostoucímu zadlužení podnikové sféry, došlo k tomu, že společnosti nebyly schopny splácet své dluhy. Jakmile praskla bublina, bankám se začaly navyšovat nesplacené úvěry. Rentabilita aktiv byla ve sledovaném období záporná v klesajícím trendu s výjimkou prvního a posledního roku. v roce 2013 došlo k většímu výkyvu a stejný pohyb vykazovala i rentabilita VK.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROAA (%)	0,39	-0,15	-1,41	-2,07	-2,42	-13,97	0,90
ROAE (%)	5,35	-1,92	-19,07	-28,59	-29,24	-135,78	7,20

Tab. 14 Vývoj ROAA a ROAE – NLB

5.2.4 Vývoj faktorů vnitřního prostředí

Od roku 2009 docházelo v bance k tzv. deleveragingu, což znamená snižování počtu úvěrů. Podle údajů z Tab. 15 lze vidět výrazný pokles podílu úvěrů a vkladů v roce 2009. Podíl úvěrů a vkladů sice neklesal každoročně, spíše kolísá nahoru a dolů. Avšak podle výkazů banky docházelo ke každoročnímu poklesu sumy hrubých úvěrů, který byl největší hlavně v roce 2013. Vklady klesaly zpočátku různým tempem, tudíž někdy došlo k růstu podílu a někdy

k poklesu. Od roku 2013 lze vidět, že podíl ve sledovaném období opět hodně klesl, což odpovídá velkému poklesu sumy úvěrů v roce 2013. Pokles podílu v roce 2014 byl způsoben hlavně opětovným růstem vkladů při již méně klesajících úvěrech.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva (mil. EUR)	14476,6	15509,0	13830,2	12980,0	11487,4	9507,4	8885,7
Vlastní kapitál (tis. EUR)	1197,8	1177,6	986,2	956,8	1067,1	1093,4	1204,9
Finanční páka	12,09	13,17	14,02	13,56	10,76	8,69	7,37
Úvěry / vklady (%)	142,53	121,49	129,77	125,86	134,72	113,18	95,19

Tab. 15 Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – NLB, I. část

Postupně klesání úvěrů se projevilo i ve velikosti majetku banky. Od roku 2009 se velikost banky snižovala po celé období. Současně s tím zpočátku klesala i hodnota vlastního kapitálu. Trend vlastního kapitálu se otočil až v roce 2012, kdy začal opět narůstat, především díky “peněžním injekcím” od státu. Finanční páka v prvních třech letech rostla, protože kapitál klesal rychleji než aktiva a v roce 2009 dokonce aktiva ještě vzrostly. Od roku 2011 se kapitálová páka začala snižovat až na 7,37 v roce 2014.

Tab. 16 obsahuje hodnoty marže provozních nákladů, kapitálové přiměřenosti a kvality aktiv.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Marže provoz nákl. (%)	1,61	1,48	1,50	1,59	1,67	1,94	2,01
Kapitál. přiměřenost (%)	11,91	10,37	9,96	10,14	11,76	16,6	22,7
Kvalita aktiv (%)	3,56	4,98	7,49	11,07	15,00	16,53	16,66

Tab. 16 Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – NLB, II. část

Kapitálová přiměřenost se kromě roku 2010 nacházela nad 10 %. Od roku 2010, kdy byla hodnota nejnižší, hodnota narůstala a v posledních dvou letech se hodně změnila z 11,76 % na 22,7. Může to být způsobeno růstem kapitálu, avšak ten nebyl v roce 2013 tak vysoký, aby tolik změnil hodnotu ukazatele v tomtéž roce. Za větším nárůstem kapitálové přiměřenosti bude pravděpodobně prudký pokles hrubých úvěrů v roce 2013. v následujícím roce to pak bylo naopak, protože k tak velkému poklesu úvěrů nedošlo, zato vlastní kapitál vzrostl více.

Kvalita aktiv se od počátku sledovaného období neustále zhoršovala. v Tab. 15 lze vidět rostoucí vývoj ukazatele, kdy na začátku období byla hodnota 3,56 % a na konci 16,66 %. Horší hodnota ukazatele byla způsobena růstem opravných položek, jelikož firmy nebyly schopné splácet, jak bylo řečeno ve vývoji makroprostředí. Slovinské firmy byly předlužené, s velkou finanční pákou a po prasknutí úvěrové bubliny nebyly schopny splácet, a proto bylo nutné ze strany bank přejít k navýšení kapitálu a opravných položek, či zbavování se některých půjček. Momentálně tento trend stále ve Slovinsku pokračuje ve snaze oddlužit a restrukturalizovat financování slovinského firemního sektoru.

Marže provozních nákladů se v průběhu moc nezměnila. Během celého období hodnota marže vzrostla na 2,01, avšak ve všech předcházejících letech byla pod hranicí 2 %. Trend lze nalézt až od roku 2009, kdy marže byla na své nejnižší úrovni a s každým dalším rokem se její hodnota zvětšovala. K největší změně došlo mezi rokem 2012 a 2013.

5.2.5 Korelační analýza časových řad

Výnosnost slovinské NLB nebyla dle výsledků korelační analýzy korelována s větším počtem faktorů. Tab. 17 shrnuje korelační koeficienty vypočítané Pearsonovou metodou pro závisle proměnnou ROAA. Již na první pohled můžeme vidět menší sílu závislostí většiny faktorů, přičemž všechny až na jeden mají hodnotu nižší než |0,5|. Pokud bychom uvažovaly i hodnoty blízké |0,5|, pak vyšla negativní korelace u kvality aktiv s hodnotou -0,49 a pozitivní korelace u hodnoty aktiv s koeficientem 0,47. Hodnotu |0,5| překročila u ROAA pouze nezaměstnanost.

Časové řady ukazatelů	Korelace časových řad s řadou ROAA
HDP	0,1048
Inflace	0,0739
Nezaměstnanost	-0,5415
Hodnota aktiv	0,4682
Marže provozních nákladů	-0,4291
Finanční páka	0,3463
Kapitálová přiměřenost	-0,1505
Úvěry/vklady	0,1690
Kvalita aktiv	-0,4926

Tab. 17 Závislost ukazatelů s ROAA – NLB

V tomto případě znaménka odpovídají předpokládanému vztahu, kdy s růstem nezaměstnanosti klesá zisk společnosti. Nezaměstnanost má korelační koeficient pouze -0,54. Dalšími faktory v pořadí ač ne s tak velkou silou závislosti (pod 10,5) byly kvalita aktiv a velikost společnosti. To by odpovídalo vývoji ukazatelů, jelikož s klesající hodnotou aktiv docházelo neustále k větším ztrátám. Avšak v posledním roce už byl zisk kladný. Banka několik let po sobě snižovala počet poskytnutých úvěrů, což se projevilo v klesající hodnotě aktiv. To bylo provázené zhoršením kvality aktiv, která se zlepšila opět v roce 2014. Vztah mezi ukazatelem kvality aktiv a ROAA vyšel negativně, což odpovídá předpokladům.

V případě ROAE vyšla závislost silnější než 10,5 u faktorů nezaměstnanost a kvalita aktiv. Vztahy jsou negativní, což vše odpovídá předpokladům. Výsledky prezentované v Tab. 18 jsou podobné jako v případě ROAA, dalším faktorem s nižší silou vztahu je také hodnota aktiv, kdy s rostoucí hodnotou roste zisk, nicméně korelační koeficient má hodnotu pod 10,5.

Časové řady ukazatelů	Korelace časových řad s řadou ROAE
HDP	0,1033
Inflace	0,0895
Nezaměstnanost	-0,5693
Hodnota aktiv	0,4710
Marže provozních nákladů	-0,4102
Finanční páka	0,3191
Kapitálová přiměřenost	-0,1237
Úvěry/vklady	0,1597
Kvalita aktiv	-0,5128

Tab. 18 Závislost ukazatelů s ROAE – NLB

Hodnota korelačního koeficientu u nezaměstnanosti vyšla -0,57 a -0,51 u kvality aktiv, což indikuje spíše střední korelaci.

Obě rentability mají s faktory podobné korelace, liší se pouze v malých rozdílech korelačních koeficientů. Jako příklad uvedu kvalitu aktiv, kdy korelace s ROAE je -0,51 a ROAA -0,49. Směr vztahu je stejný, liší se pouze v malém rozdílu hodnoty koeficientu.

5.2.6 Regresní analýza

Výsledek regresní analýzy u banky NLB byl jiný než u ostatních bank. Tam v modelu zůstaly pouze faktory, které byly v korelační analýze nejsilnější.

v případě banky NLB, které bylo v rámci korelační analýzy identifikováno málo korelovaných faktorů, regresní analýza poukázala na vliv dalších faktorů. Tab. 19 prezentuje výsledný model se závislou proměnnou ROAA.

	Koeficient	Směr. Chyba	t-podíl	p-hodnota
Const	-99,5740	167989	-5,927	0,0096
Podíl_uveru_hr	0,863267	0,148319	5,820	0,0101
L_Inflace	-16,3706	2,80855	-5,829	0,0101
HDP	0,983810	0,261466	3,763	0,0328

Adjust. R2	Akaikovo kr.	Schwarzovo kr.	Hannah-quinovo kr.
0,844246	31,820061	31,60425	29,14645

Tab. 19 Výsledky regresního modelu ROAA – NLB

Výsledky poukazují na kladný vliv HDP a podílu úvěrů a vkladů. Jak víme, slovinská ekonomika se po krizi vyvíjela spíše jako na houpačce. Současně se snižovaly úvěry kvůli předluženým firmám s velkými finančními pákami a slovinská NLB měla každým rokem větší a větší ztrátu. Bylo tedy velmi pravděpodobné, že HDP bude mít kladný vliv na finanční výkonnost banky, jelikož slovinské banky poskytovaly úvěry především firmám. V době růstu se mnohým firmám daří (půjčují a investují) a v poklesu naopak.

Negativní efekt vyšel překvapivě podle regresní analýzy u inflace. Slovinsko se během sledovaného období nepotýkalo s vysokou inflací, naopak inflace byla nízko a v posledním roce klesla na 0,4. Korelační analýza poukázala v případě inflace na téměř nulovou korelaci s kladným znaménkem. HDP a podíl úvěrů a vkladů vyšel se stejným znaménkem i v korelační analýze. Avšak korelační koeficienty byly velmi malé nad hodnotou 0,1.

	Koeficient	Směr. chyba	t-podíl	p-hodnota
Const	-951,152	183,201	-5,192	0,0139
L_Inflace	-156,316	30,6287	-5,104	0,0145
Podíl_uveru_hr	8,21898	1,61749	5,081	0,0147
HDP	9,38755	2,85143	3,292	0,0460

Adjust. R2	Akaikovo kr.	Schwarzovo kr.	Hannah-quinovo kr.
0,801029	65,27037	65,05401	62,59621

Tab. 20 Výsledky regresního modelu ROAE – NLB

Informace v Tab. 20 představují výsledný regresní model se závislou proměnou ROAE. Stejně jako v modelu s ROAA vyšly tři stejné faktory. HDP a podíl úvěrů a vkladů působily na rentabilitu vlastního kapitálu pozitivním efektem, tedy s hospodářským růstem a vyšším podílem dosahovala banka lepší rentability. Třetím faktorem byla inflace taktéž s negativním efektem, jako u ROAA. Dle korelační analýzy vyšly tyto tři faktory s velmi malým korelačním koeficientem a inflace měla kladný vztah. i v tomto případě byl koeficient skoro nulový.

I přes to, že regresní analýza nepotvrdila vliv nezaměstnanosti a kvality aktiv na rentabilitu ROAE, podle korelační analýzy byly tyto faktory s rentabilitou korelované, avšak pouze středně silně.

5.3 Maďarský trh – OTP Bank

V Maďarsku je bankovní soustava tvořena opět jako v Polsku nejenom akciovými společnostmi. Spousta malých subjektů založených například jako společnost s ručením omezeným nebo družstvo je také součástí bankovního systému. v rámci diplomové práce je zkoumána pouze největší banka daného trhu. v Maďarsku se banky založené jako akciové společnosti člení na velké, střední, malé a specializované úvěrové instituce. Z tohoto počtu bank je sedm specializovaných úvěrových společností, osm velkých bank a dvacet čtyři středních a malých bank.

5.3.1 Vývoj makroprostředí

V případě maďarského bankovního trhu docházelo v posledních letech k problémům s devizovými půjčkami denominovaných ve švýcarských francích. V reakci na vzniklé problémy byly přijaty nové zákony ovlivňující podnikání bank. Dále má maďarská vláda v plánu postupně získat větší vliv státu v bankovním sektoru tím, že postupně odkoupí majetkové podíly soukromých vlastníků. Pro zkoumání výkonnosti maďarské banky bude tedy pravděpodobně důležitý vývoj měnového kurzu švýcarského franku a maďarského forintu, který bude zahrnut jako jeden z faktorů do modelů.

Následující Tab. 21 obsahuje hodnoty jednotlivých ukazatelů v každém roce zkoumaného období. Ekonomický růst maďarské ekonomiky byl po krizi poměrně slabý, střídal se s poklesy a většího růstu bylo dosaženo až v roce 2014. v letech 2010 a 2011 dosáhla ekonomika mírného vzrůstu, ale rok 2012 postihla Maďarsko opět recese a následoval mírný růst až v roce 2013 a zrychlení v roce 2014. Avšak stále nebylo dosaženo úrovně HDP před krizí, jako například v Polsku, kde úroveň HDP překročila dávno hodnotu před krizí.

Větší růst v roce 2014 je připisován posilující domácí poptávce a narůstajícím hrubým investicím, které však v roce 2015 mírně poklesly a ekonomika zpomalila. Do budoucna se předpokládá, že bude hnací silou ekonomického růstu především spotřeba domácností. (European Commission - c, 2015)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Růst HDP	0,9	-6,6	0,8	1,8	-1,5	1,5	3,6
Inflace	6	4	4,7	3,9	5,7	1,7	0
Prům. měn. kurz HUF/CHF	158,50	184,57	199,68	227,02	239,75	241,23	254,07
Nezaměstnanost	7,8	10	11,2	11	11	10,2	7,8

Tab. 21 Vývoj vybraných ukazatelů vnějšího prostředí – Maďarsko

Zdroj: OzForex, 2015 a European Commission – C, 2015

Vývoj disponibilního důchodu domácností bude do budoucna také pozitivní díky přijatým opatřením snižujícím zátěž z hypotečních úvěrů. Právě z toho důvodu posílí i výdaje domácností na končnou spotřebu. Důvodem je vypořádací mechanismus bank s dlužníky, kdy banky musí dlužníkům kompenzovat nečestné používání pojmů při sjednávání půjček a dále pak nízká inflace. (European Commission - c, 2015)

V Tab. 21 je vidět vývoj inflace, která byla v roce 2014 téměř na nule a to hlavně díky regulovanému snižování cen, nízké ceně ropy a dovozu dezinflace. Do budoucna se očekává, že se inflace do roku 2016 přiblíží svému cíli na 3 %.

V Maďarsku v roce 2014 vzrostl počet podnikatelů na své maximum a nezaměstnanost klesla na minimum. i když vzrostla během období zaměstnanost i v soukromém sektoru, došlo ke snížení nezaměstnanosti hlavně díky růstům poptávky po zaměstnancích ve veřejném sektoru. Bez toho by byla míra nezaměstnanosti ještě vyšší. Na základě rozpočtových plánů se předpokládá, že se bude veřejný sektor i nadále zvětšovat. i přes zlepšující se situaci na pracovním trhu ukazatele chudoby naznačující zhoršování stavu od začátku krize. Ubývá počet mladých lidí v zaměstnání, vzdělávání, nebo odborné přípravě. (European Commission - c, 2015)

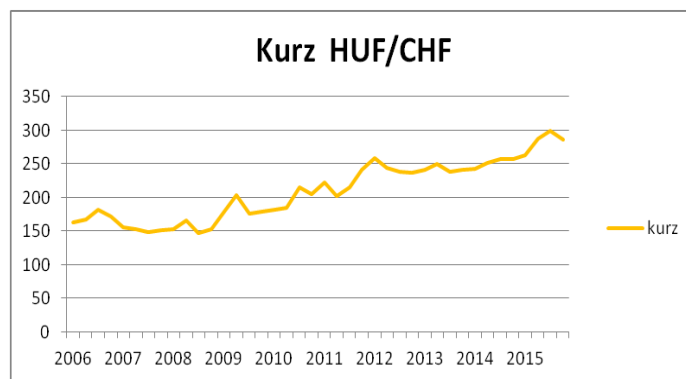
Situace ve finančním sektoru i nadále vzbuzuje obavy, i když to vypadá, že má sektor dostatečné kapitálové zásoby na případné pokrytí ztrát z rizikových úvěrů. Pokles kvality bankovních aktiv v posledních letech byl způsoben převážně devizovými hypotékami denominovanými ve švýcarském franku. Jak je vidět z Tab. 21, maďarská měna neustále oslabovala vůči franku, čímž narůstaly splátky placené domácnostmi za hypotéky. Silná regulační opatření, daňová

zátěž a vysoký podíl rizikových půjček nepodněcují banky k další úvěrové činnosti. (European Commission - c, 2015)

Bankovní sektor se snažil od nástupu krize dosáhnout výnosů, avšak všechny výše zmíněné faktory působily negativně. Jednalo se především o vládní programy na podporu dlužníků v cizí měně, vysoké zdanění (nejvyšší v EU) a zvýšení počtu nesplacených úvěrů. v porovnání s výkonnostmi v okolních zemích se zahraniční mateřské banky maďarských bank rozhodly k tzv. oddlužení bank, kdy banky zvyšují svoji kapitálovou přiměřenost snížením rizikově vážených aktiv (snižují poskytování úvěrů). Avšak i přes to dodaly maďarským bankám velkou sumu kapitálu, aby splňovaly maďarská regulační opatření. Kapitálové přiměřenosti bank jsou velmi vysoké i na daná opatření. Je za tím především očekávání ztrát kvůli dalším programům pro dlužníky v cizí měně. (European Commission - c, 2015)

Nová pravidla stanovování spotřebitelských úrokových sazeb a zákon o „fair bankách“ zvýší transparentnost a předvídatelnost úvěrových obchodů, avšak opět na úkor bankovních výnosů. Celkově lze říci, že maďarské banky budou do budoucna dosahovat pravděpodobně dlouhodobě nejhorších výsledků v ziskovosti v rámci centrální a východní Evropy, což má negativní vliv na přilákání zahraničního kapitálu do země. (European Commission - c, 2015)

Co se týče vývoje měnového kurzu, můžeme v Tab. 21 vidět dlouhotrvající znehodnocování maďarské měny vůči švýcarské. Pro lepší představu je na následujícím grafu 3 desetiletá časová řada znázorňující vývoj kurzu.



graf 3 Vývoj kurzu HUF/CHF

Zdroj: XE, 2015

V samotném grafu lze vidět rostoucí trend, tudíž dlouhodobé znehodnocování maďarské měny. To se taky stalo jedním ze zdrojů pro již výše zmíněné problémy bankovního sektoru. Dlužníci najednou museli splácet větší částky, če-

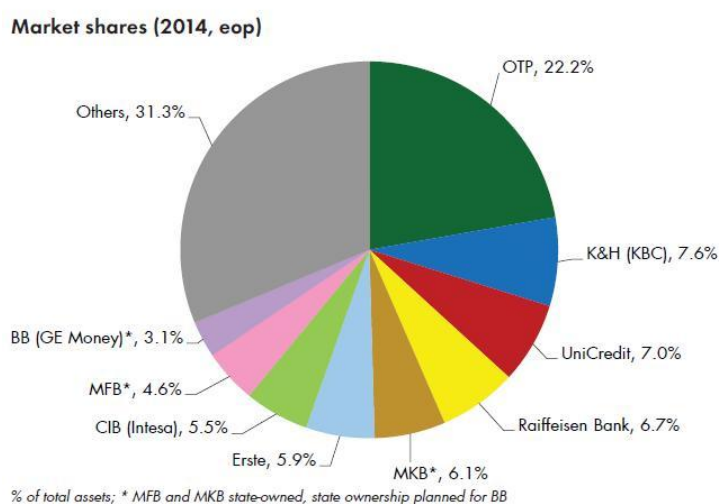
hož nebyli schopni, rostl počet nesplacených půjček a kvalita bankovních portfolií se zhoršovala.

5.3.2 Představení OTP Bank

Společnost předcházející dnešní OTP Bank byla založena v roce 1949 jako celostátní státem vlastněnou bankovní institucí poskytující retailové klientele vklady a úvěry. Časem se činnosti společnosti rozšířily o transakce týkající se nemovitostí, účtů v cizí měně, směnárenskou činnost atd. Od roku 1989 fungovala banka jako multifunkční komerční banka. Kromě maloobchodních aktivit získala oprávnění k podnikání v oblasti firemních vkladů a poskytování komerčních úvěrů pro exportní a importní operace.

V roce 1990 se stala banka veřejnou společností se základním kapitálem dvacet tři milionů forintů. Následně byly nebankovní činnosti odděleny od banky a vznikla samostatná společnost s činností státní loterie a dceřiná společnost OTP Real Estate s činností v oblasti nemovitostí.

K privatizaci OTP banky došlo v roce 1995, kdy státní podíl velmi poklesl. V dnešní době jsou vlastníci převážně soukromí, nebo institucionální investoři. Po úspěšné privatizaci se banka zaměřila na mezinárodní expanzi na trhy střední a východní Evropy. Po dokončení úspěšných akvizic se OTP Banka stala klíčovým hráčem na daných trzích. Momentálně působí mimo Maďarsko skrze své dceřiné společnosti v Rusku, Bulharsku, Chorvatsku, Rumunsku, Srbsku, Černé Hoře, na Slovensku a Ukrajině. (OTP Bank, 2015)



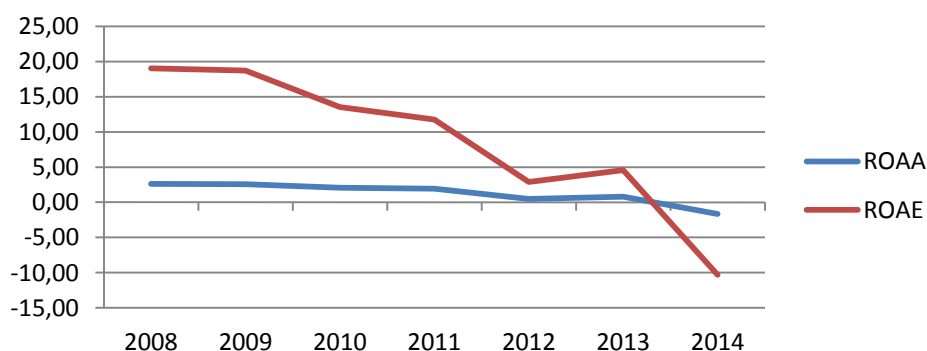
Obr. 3 Podíly bank na maďarském bankovním trhu podle hodnoty aktiv

Zdroj: Raiffeisen Research, 2015

Podle Raiffeisen Research (2015) měla banka OTP podíl na trhu 22,2 %. Obr. 3 ukazuje podíly jednotlivých bank na maďarském bankovním trhu podle hodnoty aktiv. Banka OTP má největší podíl na trhu.

5.3.3 Vývoj rentability

V grafu 4 lze vidět vývoj ukazatelů rentabilit OTP Bank. Trendy ROAA i ROAE jsou klesající s výjimkou v roce 2013, kdy došlo k menšímu růstu. Poslední rok byl zakončen ztrátou. Můžeme vidět klesající tendenci po finanční krizi a následně po oživení druhý propad.



graf 4 Vývoj ROAA a ROAE banky OTP Bank

V Maďarsku se v poslední době objevil problém se splácením hypoték denominovaných ve švýcarském franku. Z toho důvodu byla přijata opatření, kdy banky musely dlužníkům vyplatit náhradu za klamavé jednání při uzavírání smluv. Do dalších let budou v platnosti opatření ohledně poskytování úvěrů v cizích měnách a ohledně informační povinnosti bank vůči klientovi.

Současně se s poklesem rentabilit zhoršovala kvalita aktiv kromě posledního roku 2014. Od roku 2011 se snižoval podíl úvěrů a vkladů, přičemž v posledním roce byl tento propad větší. Bance klesala ziskovost pravděpodobně kvůli již zmíněným půjčkám v cizí měně, kdy se zhoršovala jejich kvalita a banky poskytovaly méně úvěrů. V roce 2014 musely banky vyplatit klientům odškodné určené vládou, takže narostly náklady. v Tab. 22 jsou hodnoty obou ukazatelů v celém období.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ROAA (%)	2,60	2,58	2,05	1,91	0,49	0,82	-1,66
ROAE (%)	19,03	18,72	13,53	11,74	2,89	4,57	-10,30

Tab. 22 Vývoj ROAA a ROAE – OTP Bank

5.3.4 Vývoj faktorů vnitřního prostředí

Hodnota aktiv se vyvíjela kolísavě. Jeden rok narůstala a poté zase klesala, avšak během celého období došlo k růstu velikosti aktiv. K většímu růstu došlo v roce 2009 a 2014. Vývoj hodnoty aktiv bude velmi pravděpodobně opačně korelovaný s vývojem rentabilit, jelikož v hodnotě aktiv došlo v celém období k růstu, kdežto u ukazatele rentability k poklesu. Hodnoty první části ukazatelů prezentuje Tab. 23.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva (mil. HUF)	5772315	6750692	6358350	6784690	6639821	6673035	7555472
Vlastní kapitál (tis. HUF)	772473	951844	1038212	1104140	1180582	1196860	1091131
Finanční páka	7,47	7,09	6,12	6,14	5,62	5,58	6,92
Úvěry / vklady (%)	89,32	79,86	87,16	84,95	71,69	62,58	47,08

Tab. 23 Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – OTP Bank, I. část

K růstu během celého období došlo i u vlastního kapitálu. Od roku 2008 se vlastní kapitál zvětšoval, avšak v posledním roce jeho hodnota klesla, nikoliv však pod hodnotu z roku 2008. Vzhledem k rychlejšímu růstu vlastního kapitálu (kromě 2011) než aktiv se postupně snižovala i finanční páka do roku 2013, která se více zvýšila až v roce 2014, kdy vlastní kapitál poklesl.

Podíl úvěrů a vkladů nikdy nepřesáhl hodnotu 100 %. Nejprve podíl v roce 2009 poklesl a následoval růst v roce 2010. Avšak od roku 2011 docházelo k neustálému poklesu podílu úvěrů a vkladů. Hrubé úvěry poskytované bankou se začaly dle výkazů banky snižovat po roce 2010, kdežto vklady v tomto období narůstaly. Oba faktory měly vliv na snižování podílu úvěrů a vkladů.

Tab. 24 obsahuje hodnoty druhé části ukazatelů. Můžeme vidět, že každoročně narůstaly opravné položky na úvěry poskytnuté klientům, jelikož se hodnota ukazatele kvality aktiv neustále zvětšovala, kromě posledního roku, kdy došlo ke snížení. Od roku 2011 přispělo k růstu ukazatele i snižování hrubých úvěrů, protože ty představují ve výpočtu jmenovatele. Vývoj kvality aktiv odpovídá vývoji makroprostředí, jelikož s rostoucím měnovým kurzem přibývalo počet dlužníků neschopných splácet. V roce 2014 pak začaly platit vládní opatření, které dlužníkům pravděpodobně pomohly, protože banka v posledním roce podle účetní závěrky měla sumu opravných položek menší než v roce předchozím.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Marže provoz nákl. (%)	3,09	2,32	2,53	2,40	2,71	3,76	3,96
Kapitál. přiměřenost (%)	12,00	16,20	18,10	17,92	20,50	23,00	18,96
Kvalita aktiv (%)	1,64	3,30	4,71	5,52	6,11	6,56	4,28

Tab. 24 Hodnoty ukazatelů vnitřního prostředí – OTP Bank, II. část

Kapitálová přiměřenost byla na začátku období na svém minimu 12 %. Maximální hodnoty 23 % dosáhla v roce 2013 a pak opět poklesla. Vždy byla nad budoucí minimální požadovanou mírou 10,5 % v roce 2019 podle Basel III. K poklesu v posledním roce došlo v důsledku snížení vlastního kapitálu v roce 2014.

Marže provozních nákladů během celého období vzrostla. Avšak v průběhu poklesla hodnota pod 3 % v roce 2009 a až v roce 2013 se opět marže provozních nákladů zvětšila nad 3 %. Během let 2012 a 2013 došlo k největší změně v marži za sledované období.

5.3.5 Korelační analýza časových řad

Tab. 25 obsahuje vypočtené hodnoty Pearsonových korelačních koeficientů. Můžeme vidět několik docela silných vztahů. Pokud bychom nejprve shrnuli vztah vůči vnějším faktorům, je zde silný vztah mezi ROAA, inflací a měnovým kurzem. Silný negativní vztah měnového kurzu HUF/CHF byl velice pravděpodobný kvůli skutečnostem, které se ve sledovaném období na maďarském trhu udávaly. Hodnota korelačního koeficientu měnového kurzu byla -0,83. Negativní vztah vyšel i u HDP, avšak hodnota se blížila k -0,5. S inflací byl vztah silnější s hodnotou 0,73 v pozitivním směru. Tedy při vyšší inflaci dosahovala banka vyšší rentability aktiv.

Nejsilnější vnitřní faktor korelující s ROAA byl podíl úvěrů a vkladů s pozitivní závislostí a druhá byla hodnota aktiv s negativní závislostí. S růstem aktiv a poklesem hrubých úvěrů (nebo růstem vkladů) měla banka nižší hodnotu ukazatele rentability aktiv. Banka tedy sice navýšila za sledované období svůj majetek, ne však ve formě úvěrů ale jiných investic. Dalšími silnějšími faktory s negativním vztahem byla marže provozních nákladů a kapitálová přiměřenost. Avšak hodnota koeficientu kapitálové přiměřenosti se blížila k hodnotě -0,5.

Časové řady ukazatelů	Korelace časových řad s řadou ROAA
HDP	-0,5203
Inflace	0,7358
Průměrný roční kurz HUF/CHF	-0,8301
Nezaměstnanost	0,3131
Hodnota aktiv	-0,7875
Marže provozních nákladů	-0,7371
Finanční páka	0,2060
Kapitálová přiměřenost	-0,5498
Úvěry/vklady	0,9342
Kvalita aktiv	-0,3900

Tab. 25 Závislost ukazatelů s ROAA – OTP Bank

Pokud by se výsledek měl shrnout, pořadí faktorů s pozitivním vlivem je podíl úvěrů a vkladů a inflace, přičemž korelační koeficient podílu byl 0,93, což je velmi silná závislost. Pořadí faktorů s negativním vlivem je průměrný roční měnový kurz s hodnotou -0,83, hodnota aktiv, marže provozních nákladů, kapitálová přiměřenost a HDP. Finanční páka, nezaměstnanost a kvalita aktiv měly malý korelační koeficient.

Negativní vliv hodnoty aktiv může být způsoben aktivy s nižší výnosností. Hodnota aktiv rostla, ale průměrná výnosnost se snižovala, jako v případě PKO Bank Polski.

Časové řady ukazatelů	Korelace časových řad s řadou ROAE
HDP	-0,5479
Inflace	0,7328
Průměrný roční kurz HUF/CHF	-0,8792
Nezaměstnanost	0,2299
Hodnota aktiv	-0,7893
Marže provozních nákladů	-0,7178
Finanční páka	0,2986
Kapitálová přiměřenost	-0,6174
Úvěry/vklady	0,9218
Kvalita aktiv	-0,4779

Tab. 26 Závislost ukazatelů s ROAE – OTP Bank

Co se týče korelační analýzy s ukazatelem ROAE, vyšly faktory se stejným směrem závislosti jak u ROAA, avšak s rozdílnými silami. Výsledky prezentované

v Tab. 26 jasně ukazují stejné nejsilnější vlivy. Pozitivní vztah s hodnotou koeficientu 0,92 byl u podílu úvěrů a vkladů a negativní vztah byl u měnového kurzu s hodnotou -0,87.

Dalším pozitivním faktorem byla inflace jako v případě korelační analýzy s ukazatelem ROAA. Negativními faktory byly hodnota aktiv, marže provozních nákladů, kapitálová přiměřenost a HDP, které mělo opět hodnotu blízkou -0,5.

Nezaměstnanost, finanční páka a kvalita aktiv měly opět koeficient nižší než |0,5|. Směr vztahu a pořadí faktorů podle síly jsou stejné, jako u ROAA. Nejsilnější vztah byl zjištěn u měnového kurzu a podílu úvěrů a vkladů.

5.3.6 Regresní analýza

Regresní analýza nám v obou případech potvrdila nejsilnější faktory, podle korelační analýzy. Výsledný model s nezávisle proměnnou ROAA v Tab. 27 obsahuje dvě proměnné a to podíl úvěrů a vkladů s pozitivním efektem a průměrný měnový kurz s negativním efektem, jako v korelační analýze. Vztahy byly podle korelační analýzy nejsilnější, a jelikož závislost potvrdila i regresní analýza, můžeme říci, že tyto dva faktory měly vliv na rentabilitu aktiv.

	Koeficient	Směr. Chyba	t-podíl	p-hodnota
Podíl_uveru_hr	0,0623710	0,00863472	7,223	0,0008
Prum_men_kurz	-0,0157957	0,00301901	-5,232	0,0034

Adjust. R2	Akaikovo kr.	Schwarzovo kr.	Hannah-quinovo kr.
0,928643	13,00099	12,89281	11,66391

Tab. 27 Výsledky regresního modelu ROAA – OTP Bank

I přes to, že v modelu zůstaly pouze tyto dva nejsilnější faktory, není zavržena možnost vlivu i jiných faktorů. Regresní analýza byla využita pro zpřesnění výsledků korelační analýzy a v rámci té byly zjištěny i jiné faktory. Na základě výsledků obou analýz měl největší vliv na ROAA měnový kurz HUF/CHF a podíl úvěrů a vkladů.

Regresní model se závisle proměnnou ROAE, jehož výsledky jsou v Tab. 28, vyšel stejně jako model s ROAA. Faktory, u kterých regresní analýza zjistila závislost, jsou měnový kurz a podíl úvěrů a vkladů. Měnový kurz se záporným znaménkem odráží negativní závislost rentability vlastního kapitálu na změně kurzu. Tedy se znehodnocením měny dosahovala banka nižšího ROAE, což bylo velmi pravděpodobně již z popisu vývoje situace s devizovými úvěry ve

švýcarském franku. Oba typy analýzy dokázaly negativní vztah kurzu HUF/CHF k ROAE.

	Koeficient	Směr. Chyba	t-podíl	p-hodnota
Prum_men_kurz	-0,110442	0,0186089	-5,935	0,0019
Podil_uveru_hr	0,432965	0,0532235	8,135	0,0005

Adjust. R2	Akaikovo kr.	Schwarzovo kr.	Hannah-quinovo kr.
0,942162	38,46290	38,35472	37,12582

Tab. 28 Výsledky regresního modelu ROAE – OTP Bank

Podíl úvěrů a vkladů má podle výsledků regresní analýzy pozitivní vztah k ROAE. Tento výsledek byl identifikován i pomocí korelační analýzy, kde měl daný faktor nejsilnější pozitivní korelační koeficient. ROAE bylo tedy dále ovlivněno podílem, který se během sledovaného období snižoval a s tím docházelo i ke snížení rentability. Opět nejsou vyloučeny i vlivy dalších faktorů, u kterých podle korelační analýzy vyšel nějaký silnější vztah. Regresní analýza identifikovala pouze ty nejsilnější.

5.4 Diskuze

Provedením korelační a regresní analýzy byly zjištěny vztahy mezi rentabilitami a vybranými faktory vnějšího a vnitřního prostředí u největších bank daných zemí. Vzhledem k různým vývojem bankovních trhů ve vybraných zemích se dalo předpokládat, že nebudou identifikovány u každé banky stejné vztahy. Například Slovinsko, které jakožto člen eurozóny má měnu euro a využívá především kapitál eurozóny, nemůže v takovém případě potkat problém s měnovým kurzem. Naopak maďarské banky využívající zahraniční švýcarské půjčky jsou náchylné na pohyb kurzu domácí a švýcarské měny, což se také reálně stalo a způsobilo problémy na maďarském bankovním trhu.

Polská ekonomika na tom byla po krizi velmi dobře, vzhledem k relativní uzavřenosti ekonomiky na ni neměla krize příliš velký dopad. Co se týče bankovníctví tak se banky převážně orientovaly na konzervativní obchodní model, kdy poskytovaly úvěry a přijímaly vklady. Dobrá kvalita aktiv a vysoká profitabilita dělaly z polského bankovního trhu v očích investorů dobrou příležitost. Největší bankou na trhu byla PKO Bank Polski s 15,9% podílem na trhu. Nejvíce negativně korelovaným faktorem s ROAA byla kapitálová přiměřenost banky, následovaná měnovým kurzem, hodnotou aktiv, kvalitou aktiv a podílem úvěrů a vkladů. Během sledovaného období narostla hodnota aktiv i podíl úvě-

rů a vkladů, přičemž rentabilita aktiv měla klesající trend. Pravděpodobně nové aktiva (úvěry) generovaly menší výnos, proto s růstem aktiv, či podílu úvěrů a vkladů, průměrná výnosnost klesala. Negativní vztah kvality aktiv je logický, jelikož s lepší kvalitou (nižší hodnotou) banka vytváří méně opravných položek, které představují pro banku náklad. Měnový kurz vyjádřený jako počet jednotek domácí měny za jednotku cizí měny vyšel s negativním vlivem. V Polsku dle údajů z centrální banky narostly od roku 2009 úvěry v zahraničních měnách (Narodowy Bank Polski – C, 2015). Při předpokladu, že se jedná ve velké míře o půjčky v euru, je pravděpodobné, že s oslabením domácí měny vůči euru, začne docházet k podobné situaci jako v Maďarsku, kdy se zhorší schopnost dlužníků splácet a bance nejsou splaceny její pohledávky. Pozitivní vztah vyšel u inflace, marže provozních nákladů a HDP, přičemž u inflace byl nejsilnější. Regresní analýza se závisle proměnnou ROAA potvrdila nejsilnější faktory v každém směru. Dle výsledků má na rentabilitu aktiv vliv kapitálová přiměřenost záporně a inflace pozitivně.

U ROAE jsou výsledky skoro shodné s několika rozdíly v síle vztahu. Například měnový kurz je v tomto případě silnější než kapitálová přiměřenost, i když ta opět vykazuje vysoký korelační koeficient. Nejsilnějším kladným faktorem je dle korelační analýzy marže provozních nákladů. Co se týče ostatních faktorů, všechny koeficienty přesáhly hodnotu $|0,5|$. Regresní analýza identifikovala inflaci s pozitivním vlivem a měnový kurz s negativním vlivem.

Oproti ostatním zkoumaným bankám vyšly u této polské korelační koeficienty větší než $|0,5|$ skoro u všech faktorů. Další banky již nemají tolik faktorů korelovaných. Regresní analýza identifikovala faktory se silnějším vlivem dle korelační analýzy a s předpokládaným znaménkem. Překvapivým výsledkem se zdá být pozitivní vztah marže provozních nákladů, jelikož se předpokládal opačný efekt, tedy s nižšími náklady je banka více rentabilní. Avšak je nutno podotknout, že k dosažení zisku je vždy potřeba vynaložit nějaký náklad. Do budoucna by bylo pro banku dobré zajišťovat se proti měnovému riziku a nenavyšování kapitálu, jelikož přiměřenost banky je vysoká a kvalita aktiv oproti jiným zemím velmi dobrá. Vzhledem k vysoké profitabilitě a dobrému zdraví se nezdá, že by se banka potýkala s nějakými současnými problémy.

V porovnání s výzkumem chorvatských bank se odlišují výsledky v otázce vlivu finanční páky. Studie potvrdila pozitivní vliv kapitalizace, což je převrácená finanční páka, tedy finanční páka měla negativní vliv (Kundidová, Škrabičová a Ercegovac, 2011). Negativní vliv měla finanční páka i na řecké banky (Constantinos a Voyazas 2009). PKO Bank Polski měla dle korelační analýzy kladně a středně silně korelovanou finanční páku s rentabilitami. Negativně

korelovaný byl stejně jako v chorvatské studii podíl úvěrů a vkladů. Studie provedená v Bosně a Hercegovině naopak identifikovala pozitivní vliv podílu úvěrů a vkladů (Ganić, Ismić a Riđić, 2015). v čem se výsledek polské banky shoduje se studií bosenských bank, je negativní vliv kapitálové přiměřenosti.

Nejsilnějšími faktory byli dle korelační analýzy kapitálová přiměřenost, inflace, měnový kurz a marže provozních nákladů. Regresní analýza potvrdila vliv měnového kurzu, inflace a kapitálové přiměřenosti. v ostatních studiích nebyl měnový kurz uvažován, tudíž není co porovnávat. Avšak inflace měla významný vliv na výkonnost řeckých bank podle výsledků dvou řeckých studií (Constantinos a Voyazas, 2009 a Athanasoglou, Brissimis a Delis, 2008). Kapitálová přiměřenost měla negativní vliv na bosenské banky, jak bylo zmíněno výše.

Slovinský trh procházel odlišným scénářem než ten polský. Nedostatky slovinské ekonomiky a velké předlužení firem prohloubilo dopady krize a stabilita bankovního systému byla ohrožena každoročními ztrátami bank. Během celého období docházelo u slovinských bank k tzv. oddlužování, kdy banky snižovaly počty úvěrů a snižovaly se jim hodnoty rozvah. Mimo to měla krize dopady i na reálnou ekonomiku.

Podle korelační analýzy byly s rentabilitami více korelované pouze nezaměstnanost a kvalita aktiv. Vztahy mezi faktory a rentabilitami byly negativní. Ostatní faktory měly hodnotu korelačního koeficientu malou. Negativní vliv kvality aktiv byl identifikován i ve studiích řeckých a bosenských bank (Athanasoglou, Brissimis a Delis, 2008 a Ganić, Ismić a Riđić, 2015).

Regresní analýza u obou ukazatelů rentabilit vypočítala negativní závislost s inflací a pozitivní závislost s podílem úvěrů a vkladů a HDP. Oproti polské bance PKO na NLB působila inflace negativně a podíl úvěrů naopak pozitivně. v porovnání s ostatními studii se směr vlivu podílu úvěru a vkladů liší. Některé se směrem vlivu souhlasí, jiné ho identifikovaly s opačným znaménkem a vliv inflace souhlasí pouze s výsledky řeckých studií. U NLB vyšel vliv hospodářského cyklu jako jediné bance v diplomové práci. Ostatní banky nebyly podle regresní analýzy ovlivněny HDP, nebo byl dle korelační analýzy vztah spíše slabý až střední. Další studie se setkávaly se zanedbatelným vlivem hospodářského cyklu. v řecké studii autorů Athanasoglou, Brissimis a Delis (2008) zjistili vliv HDP na profitabilitu banky, ale vztah byl asymetrický. HDP mělo pozitivní vliv pouze v případě, že docházelo k růstu ekonomiky. Není tím myšleno tempo růstu ekonomiky aale pouze růst ekonomiky. Tudíž stačilo, aby byl růst HDP nad hodnotou nula a poté to pozitivně ovlivnilo rentabilitu.

Z korelační a regresní analýzy bylo zjištěno, že na banku NLB měly vliv spíše makroekonomické faktory, jako byly inflace, HDP a nezaměstnanost. Z vnitřních faktorů se podle regresní analýzy jednalo pouze o podíl úvěrů a vkladů.

Doporučením pro banku je neustat v oddlužování slovinských firem, protože s větší zadlužeností, roste i riziko nesplacení a v případě Slovinska byla zadluženost firem velká. Je nejprve potřeba napravit chyby, které slovinský bankovní trh má, poté restrukturalizovat financování podniků a nepůjčovat již hodně zadluženým firmám a radši na úkor výnosu úvěr neposkytovat. Ve větším měřítku pak může nadbytečná úvěrová emise způsobit dlouholeté problémy. Naopak retailová klientela byla dle zprávy evropské komise málo zadlužená (European Commission – B, 2015). Banka by se tedy mohla více zaměřit na domácnosti. Do budoucna dle mého názoru budou banky již obezřetnější v půjčování peněz.

Maďarský trh se potýkal během sledovaného období s problémy týkající se dlužníků s úvěry denominovanými ve švýcarské měně. Švýcarská měna oproti maďarské dlouhodobě posilovala a dlužníci museli splácet vyšší částky. Vzhledem k jejich velkému počtu se z toho postupně stal národní problém, do kterého se začala angažovat vláda. Maďarská vláda se k problému postavila tak, že za vše mohly banky (špatné informování zákazníků atd.). Banky musely začít vyplácet dlužníkům kompenzaci za jejich chování při uzavírání smluv a byly přijaty další zákony, které zpřísní bankovní podnikání v Maďarsku. Vzhledem k narůstajícím nákladům a množství neplatičů se maďarské banky pohybovaly s hospodářskými výsledky spíše v klesajícím trendu.

Korelační analýza poukázala na možnou korelaci více faktorů, než u slovinské banky NLB. Nejsilnějšími faktory pro oba ukazatele rentability byly podíl úvěrů a vkladů a měnový kurz HUF/CHF. Měnový kurz byl negativní, což se dalo vzhledem k velké sumě poskytnutých úvěrů ve švýcarské měně předpokládat. Podíl úvěrů a vkladů byl pozitivní. Opět se s některými studiemi pozitivní efekt podílu shoduje. Tyto dva faktory, které byly podle korelační analýzy nejsilnější, potvrdila i regresní analýza. Korelační analýza identifikovala i další korelované faktory, avšak koeficient již nebyl tak velký a v regresním modelu tyto faktory nezůstaly. Negativní vztah byl ještě u hodnoty aktiv, marže provozních nákladů a kapitálové přiměřenosti. Negativní vztah hodnoty aktiv může znamenat, že nová (dodatečná) aktiva již nebyla tak výnosná a průměrný výnos se tím snižoval. Pozitivní efekt byl zjištěn u inflace. Stejný výsledek je dle výsledků práce i v Polsku, avšak na slovinskou banku působila inflace negativně.

Negativní efekt podílu úvěrů a vkladů byl identifikován ve studii chorvatských bank, naopak shodný výsledek se nachází ve studii bosenských bank, kde byl vliv podílu pozitivní. Vliv hodnota aktiv byl prokázán pouze na základě korelační analýzy, kdy hodnota korelačního koeficientu byla spíše vyšší. z již provedených studií bylo zjištěno, že úspory z rozsahu nejsou pravidlem. Tedy že hodnota aktiv nemusí nutně vykazovat pozitivní vliv na rentabilitu. Stejný výsledek jako u maďarské OTP Bank byl zjištěn i v případě PKO Bank Polski a ve studii autorů Athanasoglou, Brissimis a Delis (2008) o řeckých bankách.

Na základě zjištěných poznatků bych bankám doporučoval zajištění proti měnovému riziku. V případě devizových půjček již platí i nově schválené zákony o přepočítávání úvěrů v zahraniční měně do měny domácí. Dále by bylo dobré pro zlepšení ziskovosti zvýšit podíl úvěrů a vkladů. Úrokové výnosy by se tak vzhledem k úrokovým nákladům zvýšily. Je však potřeba vyhnout se poskytování problémových produktů, jako jsou půjčky v cizí měně, a poskytovat spíše méně rizikové úvěry. Do budoucna se bude situace na maďarském trhu pohybovat pravděpodobně směrem, kdy se vláda bude snažit získat větší kontrolu nad bankovním sektorem. Již teď řada povinností, které banky musí kvůli novým zákonům vykonávat, snižuje bankám profitabilitu. Příkladem můžou být například transakční daň, vládní programy pro dlužníky v cizí měně a zákon o "fair bankách".

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá identifikací faktorů ovlivňujících vybrané v banky v Polsku, Maďarsku a Slovinsku. Výběr zmíněných zemí proběhl z důvodu různých vývoje bankovních sektorů. Polsko je v dnešní době považováno za velmi stabilní a ziskový bankovní sektor, kdežto Slovinsko a Maďarsko se v posledních letech potýkalo s několika problémy. Slovinské předlužené podniky nebyly schopny splácet úvěry a nedostatky slovinské ekonomiky vedly k větším dopadům krize finanční krize z let 2008 – 2009. Maďarský bankovní sektor se potýkal s jiným problémem. Velké množství úvěrů bylo denominováno ve švýcarské měně a po dlouholetém znehodnocování dospěl kurz na takovou hodnotu, při které nebyli dlužníci schopni splácet. Jelikož se jednalo o hromadný problém většího počtu dlužníků, mělo to vliv na výkonnost bank. Vládní opatření pak vedla k dalším nákladům bank.

Banky v jednotlivých zemích byly vybrány na základě účetní hodnoty aktiv v posledním roce sledovaného období. Výzkum byl proveden vždy na největší univerzální komerční bance v dané zemi. Datovou základnu tvořily vybrané ukazatele vnějšího a vnitřního prostředí banky v letech 2008 - 2014. Vzhledem k velkému počtu potenciálních ukazatelů bylo potřeba vybrat několik základních ukazatelů. Informace byly čerpány především z výkazů zveřejňovaných bankami. K výzkumu faktorů jednotlivých bank byla využita korelační analýza a následně regresní analýza pro zpřesnění.

Před samotnou vlastní prací byla nastudována problematika z podobně zaměřených studií. Většina již provedených výzkumů byla časově a datově náročnější vzhledem k výzkumu celých bankovních sektorů. Mnohdy jeden bankovní trh obsahoval více než sto finančních institucí, od kterých bylo potřeba získat data pro výzkum.

V prvé řadě bylo potřeba analyzovat vývoj makroprostředí vybraných zemí a pak jednotlivých ukazatelů vnitřního prostředí každé banky. Jednu skutečnost měly všechny banky společné. V rentabilitách všech bank došlo od začátku sledovaného období k poklesu. Avšak je nutné rozlišit skutečnost, že například polská banka i po tomto poklesu vytvářela velký zisk, zatímco v Maďarsku klesl výsledek hospodaření banky do záporných hodnot.

PKO Bank Polski, která představovala největší polskou banku, měla nejvíce zjištěných faktorů. Na banku měla pozitivní vliv inflace a negativní vliv měnový kurz PLN/EUR. v případě rentability vlastního kapitálu byl u banky PKO vztah k měnovému kurzu velmi silný. Toto zjištění bylo podpořeno o výsledky regresní analýzy, která také identifikovala pozitivní vliv inflace a negativní vliv

měnového kurzu. Dalším faktorem byla hodnota aktiv a provozní nákladová marže. Korelační analýza identifikovala pozitivní vztah s marží provozních nákladů a negativní vztah s hodnotou aktiv. S vyšší hodnotou aktiv banka dosahovala nižších rentabilit. Může to být způsobeno třeba tím, že dodatečná aktiva přinášela nižší výnos, a průměrný výnos se snižoval. V takovém případě by pak mohla mít hodnota aktiv negativní vliv na rentabilitu. Kapitálová přiměřenost byla negativně korelována s větší hodnotou korelačního koeficientu s oběma ukazateli rentability. Dokonce vyšla jako negativní faktor i u regresního modelu se závislou proměnnou ROAA. Další faktory už byly korelovány méně. Jednalo se o pozitivní vztah s inflací a slabší negativní vztah s kvalitou aktiv. Banka by se měla podrobněji zaměřit na identifikaci toho, co přesně stojí za vztahem růstu hodnoty společnosti a poklesu rentability.

Zkoumaná polská banka i přes klesající tendenci jejích ukazatelů rentabilit dosahovala v závěru období velkých zisků v porovnání s jinými zeměmi. Kapitálová přiměřenost a kvalita aktiv byla také v lepším stavu, než v jiných zemích. Vývoj, který ale zkoumanou banku provázel, bylo snižování rentability s růstem banky.

Scénář probíhající na slovinském bankovním trhu provázelo smršťování rozvah, snižování počtu úvěrů, narůstání kapitálu a snižování profitability. Vše bylo důsledkem nedokonalostí slovinské ekonomiky a finanční krize. Dpomohl tomu i volnější přístup ke kapitálu z jiných zemí eurozóny. Ze zkoumaných faktorů nebylo moc korelovaných, a když ano, vztah byl spíše střední. Nebyla zjištěna silnější závislost na základě korelační analýzy.

Banka NLB byla negativně korelována s vývojem nezaměstnanosti a kvality aktiv. Výsledky nebyly podpořeny regresní analýzou. Regresní analýza identifikovala jako faktory inflaci, HDP a podíl úvěrů a vkladů. Inflace měla negativní vliv a zbylé dva faktory pozitivní. Pokud by se měly výsledky shrnout i s korelační analýzou, byla NLB ovlivněna spíše makroekonomickými faktory, než těmi vnitřními. Ekonomika po krizi procházela špatným obdobím, spousta firem bylo předlužených a mělo problémy splácet dluhy. Kvalita aktiv se zhoršovala a banky snižovaly počet úvěrů. Vzhledem k velkému zadlužení slovinských firem, by se po uklidnění situace měly banky zaměřit i na retailovou klientelu.

Problémem banky ve sledovaném období bylo snižování hodnoty rozvahy a klesání rentability. Banka byla několik let ve ztrátě. Kvalita aktiv byla horší a banky přestaly poskytovat firmám úvěry. Jakmile se situace ve Slovinsku stabilizuje, měly by se banky začít zaměřovat i na domácnosti a odvětví firem, které nejsou předlužené.

Maďarský bankovní trh procházel poslední dobou problémem s úvěry v cizí měně. Problém narostl do takové míry, kdy musela vláda zasáhnout pomocí různých opatření a zákonů, které doplňují současnou právní úpravu bankovního podnikání. V případě maďarské banky byly identifikovány silnější vztahy u vybraných faktorů, než tomu bylo u banky ve Slovinsku.

U banky OTP byly obě rentability banky pozitivně a silně korelovány s podílem úvěrů ke vkladům. Silně negativně byly korelovány s měnovým kurzem. S hodnotou aktiv byly rentability také korelovány poměrně silně a negativně. Vše odpovídalo scénáři, který probíhal v Maďarsku s devizovými úvěry. Kurz HUF/CHF znehodnocoval, dlužníci nebyli schopni splácet, horšila se kvalita aktiv, banky omezily poskytování úvěrů a rentabilita klesala. Pozitivně podle korelační analýzy působila na profitabilitu i inflace. Doporučení pro banku je zajišťovat se proti devizovému riziku, jelikož vývoj měnového kurzu, který má dlouhodobý znehodnocující trend, bude pravděpodobně pokračovat. Druhou možností je zvýšit podíl úvěrů a vkladů, což by zvýšilo úrokové výnosy. Problémem nadále zůstávají vládní opatření, které bankám vytváří další náklady. Jedná se například o transakční daň, jejíž platnost se neustále prodlužuje. v blízké budoucnosti může být navíc očekáván další nárůst vlivu státu v bankovním sektoru.

Hlavní přínos práce vidím v komplexnějším posouzení výkonnosti bank, než jen pouze na základě poměrových ukazatelů. Na výsledky práce by se mohlo do budoucna navázat dalšími studii řešící danou problematiku.

7 Literatura

7.1 Monografické zdroje

- KAŠPAROVSKÁ, V. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xix. 339 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-381-7.
- MEJSTRÍK, M., PEČENÁ, M. A P. TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 855 stran. ISBN 978-80-246-2870-7.
- MEJSTRÍK, M., PEČENÁ, M. A P. TEPLÝ. *Základní principy bankovníctví: Basic principles of banking*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 627 s. ISBN 978-80-246-1500-4.
- POLOUČEK, S. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, xvii. 716 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-462-7.
- REŽŇÁKOVÁ, M. *Řízení platební schopnosti podniku*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 191 s. Prosperita firmy. ISBN 978-80-247-3441-5.
- WAGNER, J. *Měření výkonnosti: jak měřit, vyhodnocovat a využívat informace o podnikové výkonnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 248 s. Prosperita firmy. ISBN 978-80-247-2924-4.

7.2 Elektronické zdroje

- BANK OF SLOVENIJA - A. *The Bank of Slovenia in the Eurosystem*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.bsi.si/en/economic-and-monetary-union.asp?MapaId=1303>
- BANK OF SLOVENIJA -B. *Banks in Slovenia*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.bsi.si/en/banking-supervision.asp?MapaId=668>
- EUROPEAN CENTRAL BANK. *Euro Foreign Exchange Reference Rates*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/stats/exchange/eurofxref/html/index.en.html>
- EUROPEAN COMMISSION – A. *Commission Staff Working Document: Country Report Poland 2015*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_poland_en.pdf
- EUROPEAN COMMISSION – B. *EUROPEAN ECONOMY: Macroeconomic imbalances Country Report – Slovenia 2015*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2015/pdf/ocp224_en.pdf

- EUROPEAN COMMISSION – C. *EUROPEAN ECONOMY: Macroeconomic imbalances Country Report – Hungary 2015*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2015/pdf/ocp220_en.pdf
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Slovinsko dá na radu MMF a EU a bude privatizovat státní banky*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-63556160-slovinsko-da-na-radu-mmf-a-eu-a-bude-privatizovat-statni-banky>
- INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Financial Soundness Indicators (FSIs) and the IMF*. [online]. 2011 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sta/fsi/eng/fsi.htm>
- KALAKKAR, S. *Key Factors in Determining the Financial Performance of the Indian Banking Sector*. [online]. London, 2012. [cit. 2015-11-04]. Research. University of East London. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2121351>.
- K&H BANK. *K&H Group*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: https://www.kh.hu/publish/kh/en/kh_group.html
- KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO – A. *Legal framework*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://www.knf.gov.pl/en/About_us/KNF_Polish_Financial_Supervision_Authority/legal_framework/index.html
- KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO – B. *Tasks and objectives*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://www.knf.gov.pl/en/About_us/KNF_Polish_Financial_Supervision_Authority/task_and_objectives/index.html
- KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO – C. *International cooperation*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://www.knf.gov.pl/en/About_us/International_Cooperation/index.html
- KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO – D. *Banking*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://www.knf.gov.pl/en/regulations/banking_sector/index.html
- KOTOWICZ, A. *Report on the Condition of Polish Banks in 2013*. [online]. 2014 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: https://www.knf.gov.pl/en/Images/REPORT_ON_CONDITION_OF_BANKS_2013_12_tcm81-39149.pdf
- MAGYAR NEMZETI BANK – A. *Supervision*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-21]. Dostupné z: <http://www.mnb.hu/en/supervision>

- MAGYAR NEMZETI BANK – B. *Rules and Guidance*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-21]. Dostupné z: <http://www.mnb.hu/en/supervision/regulation/supervisory-disclosure/rules-and-guidance>
- MAGYAR NEMZETI BANK – C. *Financial Institutions*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <http://www.mnb.hu/en/supervision/time-series/i-financial-institutions>
- NARODOWY BANK POLSKI – A. *Activities of Narodowy Bank Polski*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/onbp/informacje/dzialalnosc_nbp.html
- NARODOWY BANK POLSKI – B. *Cooperation with international financial institutions*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/onbp/informacje/mif.html>
- NARODOWY BANK POLSKI – C. *Banking Sector Financial Data*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/statystyka/naleznosci/naleznosci.html>
- NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Informácie o výkone dohľadu nad bankami a pobočkami zahraničných bánk. [online]. 2007 [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/DFT/BD/FAQ/zi_doh.pdf
- OTP BANK. *History*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <https://www.otpbank.hu/portal/en/AboutUs/History>
- OZFOREX. *Yearly Average Exchange Rates*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.ozforex.com.au/forex-tools/historical-rate-tools/yearly-average-rates>
- RAIFFEISEN RESEARCH. *CEE Bankig Sector Report*. [online]. 2015 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: http://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/829189266947841370-829189181316930732_829602947997338151-1078945710712239641-1-2-EN-9.pdf
- UNICREDIT BANK. *About Us*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: https://www.unicreditbank.hu/en/rolunk.html#The_bank
- XE. *XE Currency Charts (CHF/HUF)*. [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.xe.com/currencycharts/?from=CHF&to=HUF&view=1Y>
- ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V BUDAPEŠTI. *Maďarsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-22]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/madarsko-zakladni-charakteristika-teritoria-18565.html>

ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR v LUBLANI. *Slovinsko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/slovinsko-zakladni-charakteristika-teritoria-19168.html>

7.3 Vědecké články

ATHANASOGLU, P. P., S. N. BRISSIMIS & M. D. DELIS. Bank-specific, Industry-specific and Macroeconomic Determinants of Bank Profitability. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*. 2008, 18 (2): 121 - 136. ScienceDirect. [online]. [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1042443106000473?>

BEKELE SAKILU, O. & B. GETINET KIBRET. Determinants of the Financial Performances of Commercial Banks in Ethiopia: From Internal Corporate Governance Practice Perspective. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*. 2015, 2 (1): 1 - 10. Business Source Complete. [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=39&sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&hid=4103&bdata=JmxhbmcyY3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=101808561&db=bth>

CONSTANTINOS, A. & S. VOYAZAS. Determinants of Bank Profitability: Evidence from the Greek Banking Sector. *Ekonomski Anali / Economic Annals*. 2009, 54 (182): 93 - 118. Business Source Complete. [online]. [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=28056c9a-2e24-4831-a0a0-fba62ecb7c71%40sessionmgr4005&vid=9&hid=4113>

FERROUHI, E. M. Bank Liquidity and Financial Performance: Evidence from Moroccan Banking Industry. *Business: Theory & Practice*. 2014, 15 (4): 351 - 361. Business Source Complete. [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&vid=46&hid=4103>

GANIĆ, M., O. RIDIĆ & B. ISMIĆ. What Drives the Profitability of the Banking Sector? An Empirical Evidence from Bosnia & Herzegovina. *Romanian Economic Journal*. 2015, 18 (55): 39 - 56. Central & Eastern European Academic Source. [online]. [cit. 2015-12-12]. Dostupné z:

- <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=28056c9a-2e24-4831-a0a0-fba62ecb7c71%40sessionmgr4005&vid=20&hid=4113>
- HOPKINS, W. E. & S. A. HOPKINS. Strategic Planning – Financial Performance Relationships In Banks: a Causal Examination. *Strategic Management Journal*. 1997, 18 (8): 635 - 652. Business Source Complete. [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z:
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&vid=14&hid=4103>
- KÁLMÁN, J. The Institutional Framework for the Supervision of the Financial Intermediary System in Hungary. *Public Finance Quarterly* (0031 – 496X). 2015, 60 (1): 125 – 138. Business Source Complete. [online]. [cit. 2015-10-21]. Dostupné z:
<http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=9577d968-01ab-47d6-96d1-7af6f0bd0b69%40sessionmgr113&vid=3&hid=111>
- KARIM, R. A. & T. ALAM. An Evaluation of Financial Performance of Private Commercial Banks in Bangladesh: Ratio Analysis. *Journal of Business Studies Quarterly*. 2013, 5 (2): 65 - 77. Business Source Complete. [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z:
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&vid=11&hid=4103>
- KUNDID, A, B. SKRABIC & R. ERCEGOVAC. Determinants of Bank Profitability in Croatia. *Croatian Operational Research Review*. 2011, 2: 168-182. EconLit with Full Text. [online]. [cit. 2015-12-12]. Dostupné z:
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=28056c9a-2e24-4831-a0a0-fba62ecb7c71%40sessionmgr4005&vid=17&hid=4113>
- NIMALATHASAN, B. a Comparative Study of Financial Performance of Banking Sector in Bangladesh – An Application of Camels Rating System. *Annals of the University of Bucarest, the Economic & Administrative Series* . 2008, 2: 141-152. Central & Eastern European Academic Source. [online]. [cit. 2015-10-30]. Dostupné z:
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&vid=5&hid=4103>
- NOUAILI, M., ABAOUB, E. & A. OCHI. The Determinants of Banking Performance in Front of Financial Changes: Case of Trade Banks in Tunisia. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 2015, 5 (2): 410-417. EconLit with Full Text. [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z:
<http://search.proquest.com/docview/1678821726?accountid=28016>

- OGNORE, V. O. & G. B. KUSA. Determinants of Financial Performance of Commercial Banks in Kenya. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 2013, 3 (1): 237 - 252. EconLit with Full Text. [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1266465843?accountid=28016>
- OWUSU-ANTWI, G., MENSAH, L., CRABBE, M. & J. ANTWI. Determinants of Bank Performance in Ghana, the Economic Value Added (EVA) Approach. *International Journal of Economics and Finance*. 2015, 7 (1): 203-215. EconLit with Full Text. [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://ccsenet.org/journal/index.php/ijef/article/view/29698/23868>
- VU, H. & D. NAHM. The Determinants of Profit Efficiency of Banks in Vietnam. *Journal of the Asia Pacific Economy*. 2013, 18(4): 615-631. EconLit with Full Text. [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&vid=28&hid=4103>
- ZHANG, X. & K. DALY. The Impact of Bank-Specific and Macroeconomic Factors on China's Bank Performance. *Chinese Economy*. 2014, 47 (5-6): 5 - 28. EconLit with Full Text. [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a60231ef-a7fa-400f-a660-27b37aa599dd%40sessionmgr4004&vid=50&hid=4103>

7.4 Právní dokumenty

- MAĎARSKO. 2013. *Act CCXXXVII of 2013 on Credit Institutions and Financial Enterprises*. Dostupné z: http://gss.unicreditgroup.eu/sites/default/files/markets/documents/Act_on_Credit_Institutions.pdf
- MAĎARSKO. 2013. *Act CXXXIX of 2013 on the MNB*. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-tv-en.pdf>
- SLOVINSKO. 2015. *Banking Act (ZBan-2)*. Dostupné z: <http://www.bsi.si/en/bank-of-slovenia.asp?MapaId=84>
- SLOVINSKO. 2006. *The Act of Bank of Slovenia - Official Gazette of RS, No. 72/06*. Dostupné z: <https://www.bsi.si/en/laws-and-regulations.asp?MapaId=69>
- POLSKO. 1997. *The Banking Act of 29 August 1997*. Dostupné z: <https://www.nbp.pl/en/aktyprawne/thebankingact.pdf>

7.5 Bankovní výkazy

Výroční zpráva PKO Bank Polski SA Group, 2014

Výroční zprávy NLB Group, 2008 – 2014

Výroční zprávy OTP Bank Zrt., 2008 – 2014

Výroční zprávy PKO Bank Polski SA, 2008 – 2014

Přílohy

A Seznam zkratek

BS – Banka Slovenije

EAT – Earnings after taxes

EBA – European Bank Authority

EBIT – Earnings before interests and taxes

EBT – Earnings before taxes

ECB – European Central Bank

EIA – European Insurance Authority

ESA – European Securities Authority

EVA – Economic value addend

ESCB – European System of Central Banks

ESFS – European System of Financial Stability

FSIS – Financial Soundness Indicators

HFSA – Hungarian Financial Supervisory Authority

MMF – Mezinárodní měnový fond

MNB – Magyar Nemzeti Bank

NBP – Narodowy Bank Polski

NPL – Non performing loans

PBT - Pénzügyi Békéltető Testület (Finanční arbitrážní komise)

PFSA - The Polish Financial Supervision Authority

ROAA – Return on average assets

ROAE – Return on average equity